

**„Bizony, bizony, mondom néktek: aki nem az ajtón megy be a juhok aklába, hanem másfelől hatol be, az tolvaj és rabló; de aki az ajtón megy be, az a juhok pásztora.”
(Jn 10. 1 -2.)**

BULÁNYI GYÖRGY

SZELÍDEK SZÖVETSÉGE...

Az elmúlt napokban paptestvér járt nálam. Nem katolikus. De testvér a javából, mert őt is meghurcolták a Gyermek okán, aki megszületett. Bár ez a megszületés történettudományilag nem is igazolható. Csak az, hogy valakit Tibériusz császár korában Jeruzsálemben mint istenkáromlót keresztre feszítettek, és Jézus volt a neve az ily módon kivégzett személynek. De következtethetünk: akit meg lehet feszíteni, annak meg is kellett születnie.

Egy havi folyóirat karácsonyi számának készített interjút velem "eretnek" testvérem. Reggel 9-kor kezdtük, s délután háromra már el is fogytak kérdései. Aztán pár nap múlva rám zúdul 63 oldalnyi szöveg, s újból igazat adok Kölcseynek: " több kívántatik az írótól, mint a beszélőtől!

Miről faggatott? Mindenről. Végigkopogtatott. Mindent akart tudni rólam: származásom, gyermekkorom, ifjúságom, a múltam, ami miatt meggyúlt a bajom a pártállammal is, egyházzal is, és a jelenem. A NATO-nál, a cigányoknál s Bokorligetnél kötöttünk ki a végén.

**XXIII. évfolyam 8. – 9. szám
2016. aug. – szept.**

A Koinónia régebbi számai elérhetők: www.faragoferenc.webnode.hu

Bulányi Gy.: Szelídek szövetsége	3206
Hollay K.: Az úgynevezett szentségek	3209
Vincze E.: Skizofrén gondolatok	3211
Inczédy P.: Puliszka breviárium	3214
Hamvas B.: Rántottleves	3216
Barcza B.: Az emberhalász önvizsgálata...	3217
Bajnok D.: Mi bajunk Pállal?	3222
Király I.: Sorsközösségben	3226
Merza J.: Levél Lékai Lászlónak...	3229
Kaszap M.: Amerikában jártam...	3230
Bulányi Gy.: Egyházrend...	3233
Dryp: Kerti Napló	3236
Faragó F.: Tanyai szilánkok...	3237

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

Ha Jézust mondok, vagy Istent, én ugyanarra gondolok. Hogy megdicsér-e ezért Chalkedon, s megrónak-e érte az ariánusok vagy a Homoród-völgyi székelyek, akik unitáriusok, ez nálam kevésre megy. Kevésre, mert ilyenként vagy olyanként is ugyanazt gondolom, ill. gondolnám; Jézusról is meg mindenről, ami embert érdekelhet, s történetesen engem érdekel.

Az elmúlt napokban különböző médiumok záporozták rám - olykor felháborodottan is! - kérdéseiket, s megvallottam és nem tagadtam, hogy november 16-án NEM-mel fogok szavazni. S most azt is elmondom, amit nekik nem tudtam elmondani: a betlehemi éjszakában törtétek okán járok majd el így.

A 60-as években, életfogytiglani börtönbüntetésből amnesztiával szabadultam, tíz éven át szállítómunkásként kerestem kenyeremet. Ezekben az években írtam a Betlehemben megszületett Gyermekről - melléktermékként és éjszakákba nyúlóan - hatkötetes számizdat munkámat,

melynek címe: Keressétek az Isten Országát! Ennek előszavából idézek most:

"Gondolkodjék valaki akárhogyan is a transzcendens, a nem evilágból való dolgokról, azért az evilági valóságok síkján szóba lehet állnia azzal a teljesen ebben a világban lejátszódó magatartással, amelyet Jézus az Isten Országába bejutás ellenében tőlünk kíván. S minden transzcendens érdeklődés híján is szembesülnie lehet ezzel a teljesen evilági természetű kérdéssel: jelent-e valamit az emberiségnek ebben a világban folyó élete számára az az Út, melynek megjárását Jézus azoktól kívánja, akik az Isten gyermekei kívánnak lenni. Sőt, szembesülnie lehet egy élesebb kérdéssel is: Vajon ez az Út nem az egyetlen értelmes és a fenyegető katasztrófát kikerülő út-e az emberiség evilági életében is?"

Az Út magában rejti a NATO-t is? S ha nem, akkor hozzá kell raknunk az Úthoz, hogy rendbe tehesük életünk? A NATO egyfajta szövetség. Jézus is kötött szövetséget. A vérében tette az utolsó vacsorán. Istennel vertikálisat, tizenkét tanítványával horizontálisat. Arra köthette, hogy mindenkit átölelnek..., hogy senkit sem hagyjanak ki ölelésükből. Ezért aki ragaszkodik ahhoz, hogy tanítványa legyen Jézusnak, nem mondhat igent nemcsak a NATO-ra, hanem a Varsóira, a Tengelyre, a Központi hatalmakra sem - hogy csak a mi századunkban megkötött szövetségeinket soroljam el. Ha nem mondunk igent Ferenc Józsefnek, elkerüljük Trianont. Ha nem mondunk igent Hitlernek, elkerüljük a minket újra felszabdáló Párizst. Ha nem mondunk igent a Szovjetnek, akkor is az van, ami lett? Szovjet megszállás biztosan, de talán nincs fenyegető nemzethalál!

A nemzetek a katonai szövetségekbe pusztulnak bele. Hol vannak a hunok, a kunok, az úzok, a besenyők, a kabarok, s a többi harcos-lovas nomád népek-nemzetek? Eltűntek, s megmaradtak az általuk leigázott szlávok... hatalmas birodalmaik helyén. Ismeritek Ady versét a Gyáva Barla diákról? Jézusi üzenet-értéket hordoz. Az a nép, amelyik élni képes, megtanulja:

*Hadverő nem volt Barla diák,
Én jámbor, görögös, kopottas őszám.
Elmaradt Töhötöm seregétől
Ama véres őszön.*

*Áthágtá a Meszest a sereg,
Üszkös falvak küldtek utána átkot
S nem kereste a seregen senki
Kis Barla diákokat.*

*Ő ott maradt a dúlt falvak között.
Virágos kunyhó épült a romokra
S kizöldült a megsebzett vidéknek
Minden véres bokra.*

*Zúgva nyargalt a hősi sereg
A reszkető, bérces Erdélyen által,*

*Barla maradt, rótt, szántott, álmodott
Egy kis szláv leánnyal.*

A lengyeleknek 150 éven keresztül nem volt államuk, csak hazájuk, melyet orosz, porosz és osztrák csizmák tapostak. Ma kétszer-háromszor annyian vannak, mint mi. Miért? Ady erre is válaszol. Akkor mondja válaszát, amikor a három csizma még tapossa őket, 1907-ben: Ének a Visztulán.

*Isten vidám úr a Föld fölött
Lengyelországot Isten óvja.
Polónia a vidám rabok
S törött sajkások víg hajója.*

*A Visztulánál hajdan s ma is
Tréfás, dalos halászok ülnek
S Polóniának asszonyai
Új és új lengyelt egyre szülnek.*

*Halat a Visztula s gyermeket
Lengyel asszony ad örökké.
Miért hát a Halál jelszava,
A sírból szálló "soha többé"?*

*Boldog hajó a vén gálya is,
Ha hátán gyermekek is futnak.
S nincs ott pokol és nincs ott Halál.
Ahol dalolni s szülni tudnak.*

*Isten vidám úr a Föld fölött,
Minden fajzatnak üdvössége.
Az Isten: Élet - halleluja -
S az életnek nincs soha vége.*

A minden fajzatba - mi, magyarok is bele tartozunk. Isten nekünk is üdvösségünk, ha pénzünket, időnket, szeretetünket, tehát amink csak van, nem fegyverekre, hanem gyerekekre fordítjuk. Ha semmi mást nem kaptunk volna mi, a Bokor, Istennel s egymással kötött szövetségünk fejében, csak azt, hogy egyikünknel 16, más családjainknál 10-10 gyerek üli körül az asztalt - a hét meg hat meg öt gyermekeseket nem is említem már, s azt sem, hogy négy gyermek alatt, ha Isten engedi, Bokor-beli nem adja -, akkor is többet kapott ez a pártállamtól és annak kényszerére hierarchiánktól megtagadott szövetségünk szövetségstársától, az Istentől, s annak követétől, a betlehemi Gyermektől, mint bármi más, amit ez a keserves félszázad pozitívumként felmutathat.

Barátom rám kérdezett, hogy miért ez a pesszimizmus a nemzet jövőjét illetően, hiszen itt vannak a cigányok, akik szülnek, s meglátom, ugyanúgy magyarrá válnak, mint a horvátok, szlovákok, svábok és zsidók a török hódoltságot követő századok során.

Elmondtam neki, hogy vagy jó húsz éve néhány bokorbelivel egy hetet töltöttem Sikondán, mert kaptunk a

fürdő területén két kis szobát. Fialatok voltunk - magam is is alig hatvan éves! -, s bírtuk a dalolást az éjszakában. Szép csendes és langyos nyári éj volt, s egyszer csak előkerül a repertoárból ez is:

*Meghót, meghót a cigányok vajdája, vajdája.
A vajdáné sátorfáját siratja, siratja.
Gáre gyopár bigyánszkule, gajdule, gajdule.
Hoppingálé szaválingi, szuszkiri, szuszkiri.*

Cigányok húztak át a strand előtti úton az éjszakában. Hiába volt betéve a kapu, bejöttek, odaálltak az asztalunkhoz, s kérték, énekeljük el még egyszer. Hallgatták, nem értették már, de tudták, hogy az övék. Az övék elvehetetlenül. Róbert Laci október 19-i "első" misémre elhozta két zsidó rabbi hálaímáját. Zsidóul is imádkozott rabbi-testvéreink nevében, mert szívük akkor gyullad fel, ha őseik nyelvén imádkozhatnak. S mondtam barátomnak: nem kívánhatom a cigányoktól, hogy megmentenek egy nemzetet, amely nem akar élni, s gyermekek szülése helyett NATO-kompatibilis fegyverkezés milliárdos költségeinek előteremtésén fáradozik. Lehet, hogy Johann Wolfgang Goethe nagyobb, mint Arany János, de - s most az ő szavával szólok:

*Ha minket is elfű az idők zivatarja,
Nem lesz az Istennek soha több magyarja. -*

Nem akarok senki nemzete megmentése érdekében mássá asszimilálódni. Beethoven nagyon nagy lehet, de könnyeket arcomra nekem is, miként tanáromnak és rendtársamnak, Sík Sándornak, a Rutafa nótája csal:

*Magas a rutafa, ága elágazik.
Aranysár haja, Magyar Ilona,
Haja fölül gyöngy, koszorúja gyöngy.*

*Egyik ága hajlik, barna legény udvarába,
Aranysár haja, Magyar Ilona,
Haja fölül gyöngy, koszorúja gyöngy.*

*Másik ága hajlik barna leány udvarába,
Aranysár haja, Magyar Ilona,
Haja fölül gyögy, koszorúja gyöngy.*

Vannak megmenthetetlen népek-nemzetek is. Nem azok, amelyeket katonai szerződések erejében leigáznak, hanem amelyek magukat itélik halálra. Ady Endre tudott ilyenekről (Az idő rostájában).

*Kezében óriás rostával
Áll az idő és rostál egyre,
Világokat szed és rostál ki
Vidáman és nem keseregve
S búsul csak az, akit kihullat.*

*S aki kihull, megérdemelte,
Az ocsút az Idő nem szánja.
Aszott nemzetek, hűlt világok,
Tört életek miazmás vágya
Halálra-valók s nem kár értük.*

De én nem vagyok Idő! En csak a honfoglalókkal jöttem és kócos jobbágyok kései ivadéka vagyok, s nevem a kabarok nyelvén jávorszarvast jelent, s én, mivelhogy nem vagyok Idő, ezt kiáltom: KÁR, nagy kár, mert ha kihullunk, nem lesz aki sírjon a Rutafa nótáján, s az Isten is szegényebb lesz, mert nem lesz neki soha több magyarja. Ha a cigány magyar akar lenni, magyarként ölelem őt magamhoz, de nem kívánhatom el tőle, hogy azzá legyen, ahogy tőlem sem kívánhatja senki, de senki, hogy románá vagy franciává legyenek.

Egy darabig még szülhetnek helyettünk, de Miskolc környékén a latin pap is, a görög is, a luteránus is, a kálvinista is mind mondja: több cigányt kereszstel már, mint nem-cigányt. S ez alighanem hasonló módon van kishazánktól északra, keletre, délre egyaránt. Petrovics István és Hruz Mária Sándor nevű gyermek 150 éve még magyar és Petőfi akart lenni. Akarna-e ma is? S ha a cigány ma magyar akar lenni, akar-e majd holnap is? Isten adta joga az is, hogy ne akarjon. A Betlehemi Gyermekek üzenete, hogy magamhoz öleljem a cigányt is; akkor is, ha magyarrá válik, meg akkor is, ha nem. A Gyermekek istállóban született, s rá meletget, csak a marha lehelt. Később sem volt fejét hova lehajtani. Dugi pénze sem volt. Ette-itta, amit a többiek. Senki semmit nem mondott magáénak, hanem mindenük közös volt.

*A Hegyibeszéd prófeta szavát
Falánk idők fertelmes
Bálnagyomra hiába nyelte el.
Lesz még egy harmadik nap,
Amikor a mélyből felsüvölt a szó,
S nem lesz, aki meg ne hallaná!*

Ezt éneкли hetven évvel ezelőtt Sík Sándor a Megyeri Hitvallásban. Meghallja-e a Bokor a szót, az Isten következő szavát, amely felsüvölt a marxi szent kísérlet csúfos bukása után? Elűzi-e magától a felnőtté serdült Gyermekek a pusztában megkísértő Sátánt, aki a gazdagság álmaiba szeretné belekergetni? Vagy tudjuk, és mindig is tudni fogjuk, hogy Jaj a gazdagoknak, s csak a szegények a boldogok, mert övék az Isten Országá. Csak az övék, mert kiváltság-nagybirtokosok nem képesek a vacsorán kötött szövetségre: a mindenkit egybeölelésre; azok csak másra képesek: védővámokat és védőbástákat emelni kiváltságaik védelmére, a nyomorultakat nyomorúságukban hagyni, s kölcsöneikből adósságokat varázsolva nyomorukba egyre mélyebben taszítani. Megépe-e Bokorlígten az Isten álma, az osztózás világa, a mindenkit egybeölelés civilizációja?

Megéppülhet, csak el kell mennünk újra és újra a betlehemi istállóba, s a jászolban fekvő csecsemővel kell megbeszelnünk, hogy hány ezer dolláros évi jövedelem jelenti számunkra a létminimumot, amikor milliárd és milliárd ember él évi ezer dollárnál kevesebb pénzből. Elvihatjuk magunkkal a jászolhoz Ady Vér és arany kötetét is, fellepozva a Mi urunk: a Pénz fejezetet, s benne csak egyetlen verset megkeresve: Judás és Jézus.

*Dühödt, lázongó szívverésem
Golgotai bazaltra vésem,
Krisztus, poétám, szent Alak,
Eladtalak.*

*Enyém volt minden álmódásod,
Én voltam a lelked, a másod,
Megkoszorúztam a fejed.
Szerettelek.*

S eladtalak, én fejedelmem,

...

*Nem hallgatom zsoltáros ajkad,
Nem kell szép égi birodalmad.
Selymet, pénzt akar egy leány,
Vár, vár reám.*

*Galád vagyok? Galád az élet.
Bűve miért nincs az Igének?
Vággyal, kinnal miért gyötör
Pénzes gyönyör?*

A Mammon az Isten ellenlábasa. A mi Urunk: a Pénz visz kisértésbe - Jézus tanítása szerint. Nem szolgálhatunk két Úrnak. Csak egynek. Melyiknek szolgálunk? Rendszer-váltás után is annak, akinek előtte? S most arra kérem az olvasót, lapozzon vissza a kötet elejére, az 1949-ben Debrecenben írt elmélkedéshez, hogy megkapja a választ minden dühödt és lázongó szívverésre a betlehemi Gyermektől.

Szegény szerencsételenem, miért akarsz boldog lenni abban, amiben nincsen számodra boldogság? Miért akarsz töltekezni kabáttal, meleggel, bársonnyal, palotával, amikor végtelen a vágyad, s ezek az Élet-pótlékok mind végesek. Talán nem is kell tovább olvasni. Csak csendben kell maradni, s behúnyt szemünkkel nézni; nézni a jászlat és azt a két boldog embert, akinek gyermek adatott. Amíg a Bokorban ennek, a gyermeknek örülünk, addig biztosítva van, hogy az Isten álma megéppül Bokorligeten..., s talán másutt is. Mindenütt? Nem lehetetlen, ha egyszer írva van, hogy

A SZELÍDEK FOGJÁK ÖRÖKÖLNI A FÖLDET.

1994, Budavári, Városmajor...

HOLLAY KERESZTÉLY

AZ ÚGYNEVEZETT SZENTSÉGEK...

A BÉRMÁLÁS - KONFIRMÁLÁS

Felnőtté válás

Tulajdonképpen ez egy kezdet. Kezdetek annak, hogy az anyagi élet összefüggésein túl (eszem, hogy gyarapodjak; tanulok, hogy tudjak számolni; testem egészségéért edzem magam stb.), az élet tágabb összefüggéseit is megértsem. A társadalmi viszonyokat – erkölcs, jog. Életünk céljának lehetőségeit – a szellemi szintem kitágulásának lehetőségeit – tudomány, művészet; s mindezek egy nagyobb egységben való szemlélését, a Végtelen megsejdtetését, s ha van érzékem hozzá, akkor a végtelen mögött az Abszolút Személy felfedezését, az Örökkévalóval való személyes találkozást, mint az emberi fejlődésem csúcspontját.

A Szent-Lélekkel való eltelés.

Nincsen két Isten!

A János evangélium elején mondja Jézus: „az Isten Szellem”. Az a szellem, aki a „vizek fölött lebegett” a teremtéskor; az Alkotó Lélek.

A Szentlélek, a Szent Szellem Őbelőle anyyi, amennyit fiatalon, a bérmáláskor éppen be tudok fogadni én.

Jó bort szeretnék venni: kimosom az üvegjeimet, s felkeresek egy olyan pincét, ahol remélhetőleg nagyon kiváló bort kaphatok.

Bor nélkül nincsen sok értelme az üveg-mosogatásnak, de ahhoz, hogy hazavihessek valamennyit a jó italból, szükségem van az edényre.

Bemerítkezés, megtisztulás, keresztkelés, a bűnbánat jelenti az edény megtisztítását, amire az isteni felelet: az Ő Lelkéből való részesedés.

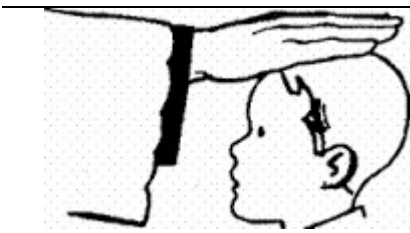
A Baptista János fellépésekor Jézus megtisztult és elnyert az isteni szellemből annyit, amennyit csak akkor és ott tudott. (az Atya nagyobb nálam –Ján. 14/28)

Amikor Jézus a tanítványainak megígéri az Isteni Lelket (Ján. 15/3), tisztázza, hogy „ti már tiszták vagytok a tanítás által”, tehát pünkösdkor ők már készen álltak a Lélek befogadására.

Cezáreában megfordult a sorrend: Péter tanításának a hatására elnyerték Kornéliuszék a Lelket. (Ap. csel. 10). Igen, a bor maga is tisztít, az alkohol sterilizál, tehát akkor és ott a keresztkelés már csak forma volt. (Ján. 1/33).

Jézus az, aki majd a Szent Szellemmel (Pneumával) és tűzzel (pür) fog tisztítani; a tűz szintén tisztít.

Összefoglalva: a keresztség és a bérmálás két szorosan összetartozó mozzanat: részünkről a megtisztulás, Menyneyi Atyánk részéről a korlátlan Szellemmel, szeretettel, tűzzel való ellátás.

A HÁZASSÁG...

Egy életre szóló feladat csomag.

Alapja egy biológiai törvényszerűség: a faj fenntartása.

Amennyiben több az ember az állatnál, annyiban ezen az alaptörvényen is fölül kell emelkednie az embernek.

Az állatnál ez természetesen működik, nem kell és nem is lehet beleszólni lényegesen.

Az ember az állati ösztöneivel kapcsolatban elbizonytalanodik, mint ahogyan elbizonytalanodik egy autóversenyző, ha autószerelésről van szó, vagy egy zongoraművész, ha javítania kell a zongora mechanizmusát. Valószínűleg sok mindent megért a szerelő munkájából, bizonyos feladatokat talán meg is tud csinálni, de sok mindent el is tud rontani.

Az embernek is dolga a fajfenntartás, de nem kizárólagosan.

Az „ember” szó sokkal többet jelent, mint az állat kifejezés.

Amikor azt mondjuk, hogy az embernek „lelke van”, akkor ez azt jelenti, hogy a foganástól kezdve többet kap, mint a biológiai élet; szellemi tudást, erkölcsöt, lelkiismeretet. Ezek a plusz hozományok nagyban felülírják a fajfenntartás kötelezettségét.

Az emberi faj fenntartásához szükség van a tudományra, erkölcsre, lelkiismeretre, tehát ha valaki nem vesz részt, vagy nem tud részt venni a biológiai fajfenntartásban, attól még igen komoly részt vállalhat ezen emberi feladatban.

A tudomány.

Éppen korunkra fejlődött ki az orvostudomány az az igen finom, roppant sok tudást igénylő ága, amely a gyermeket kívánó, de természetes úton meg nem kapó házaspárnak, az utódok megszerzésének lehetőségét nyújtja.

Az emberi életet nagyban segítő többi tudományt e helyen nem kell felsorolnunk.

Az erkölcs.

Az ember közösségi lény. E közösséget nevezzük társadalomnak.

Ha az erkölcsöt szilárd szabályok, törvényes szigorúság írja elő, akkor beszélünk a jogról.

De ezen túlmenően is beszélünk erkölcsről, amelynek igen nagyívű skálája van, kezdve a hétköznapi viselkedés szabályaitól (otthon, üzletben, forgalomban stb.) egészen a hatalom gyakorlásának a szabályáig.

Lelkiismeret.

Az erkölcs belátásának, gyakorlati megvalósításának egy igen finom fluidum a közege, mint egy láthatatlan, megfoghatatlan, de nélkülözhetetlen köztes anyag. Viszont, mert éppen ily nagyon megfoghatatlan, igen széles határok között létezik az emberek erkölcsi világában, kezdve a cinikus, szinte nulla lelkiismerettel rendelkező embertől, egészen a hősies fokig lelkiismeretesen élő emberig.

Ahogyan a házasságban élő emberpár kétféle profilt képvisel - az a szerencsés eset, ha a kettő nem nagyon szól bele a másik dolgába a feltétlen bizalom alapján -, úgy a társadalmat is kétféle profil kellene, hogy vezesse. Ezek a profilok mégis természetesen átnyúlnak egymásba. Lényeg, hogy én a határomig lehetek szigorúan következetes, határozott, de a másik felségterületén legfeljebb csak tanácsadóként, javaslóként szerepelhetek.

A sikeres társadalmakban mindig volt egy király és egy főpap. Az igazi, ha a kettő nem szól bele egymás dolgába, bár lényegesen összefüggő a cél. A király ne akarjon beleszólni a főpap dolgába, bár nem baj, ha neki is van fogalma az erkölcsről, s fordítva: a főpap se politizáljon. A cezaró-párizmus vége Bizánc elbukása.

Ugyanilyen baj, ha az egyik fél arcnélküli, s csak kiszolgálója a másik félnek, illetve fordítva; állam-vallás vagy a vallás-állam-nak pusztítóak a következményei!

A Szentírást egy kicsit finomítom: Mk. 10/9 „Amit tehát Isten egybekötött, ember szét ne válassza”. Kérdés: hogyan köt két embert Isten egybe? –Biztos, hogy nem a pap által!

Isten az alkotó, s amikor két ember gyermeket alkot – valami addig nem létezőt hoz a világra -, akkor Isten „munkatársa”, segít Neki valamit összekötni.

A válásnál lehet vagyont megosztani, lakást, értéket, de gyermeket megosztani nem lehet! Az isteni egybekötés: hasonlít a papára, de a szeme éppen olyan, mint az anyjéé stb. Mindkét félnek az őseiktől hozott génjei, elválaszthatatlanul keverednek; szentségi házasság ide vagy oda!

Pap barátom mesélte –megbotránkozva -: egy ismerős pár kapcsolatba került, s 3 gyermekük született, de nem volt „szentségi-házasság” a háttérben. Majd a férfi kilépett a kapcsolatból és egy másik nővel „szentségi-házasságot” kötött. Ugye, botránny? – a barátom is ezt mondta!

Neveltetésünk rettenetes hiánya – akár egyházi, akár világi -, hogy ezt nem tudatosítjuk a fiatalsággal, s igen nagy számban hozzuk világra „csonka család”-ban nevelkedő, felnövő frusztrált utódokat.

Máshonnan nézve: ha az egyház hivatalosan is „felbont” egy házasságot, a felek akkor is elvált emberek maradnak! Ha már gyerek van, nincsen „szabadállapotúság”! Ezzel is mennyi későbbi feszültséget lehetne elkerülni!

Igen: lehet, hogy az örökös veszekedés adta környezet több kárt okoz a gyermekeknek, mint a látszat együttlét – elfogadom. Mégis, ezzel együtt a fentieket sokkal jobban kellene tudatosítani.

Tisztázni kellene, hogy a házasság egy életre szóló társasjáték, hiszen a gyermekeink túlélnek minket, s végig előttük lebeg a képünk, a mintánk, nem lehet valahol közben abbahagyni!

Játék közben egy valamit nem lehet megtenni: lesöpörni a bábukat az asztról, mert nem tetszik nekem valami, nem készültem fel a vereségre. Meg kell tudnom oldani minden feszültséget, minden új kihívást, ami rendszerint csak azért tűnik újnak, mert én nem készültem fel rá, nincsen hozzá kulcsom. Vagy beletörök a kulcsom a zárba, vagy felfedezek magamban valami új tehetséget, s megizmosodva tudom folytatni a játékot.

S ezzel naponta tudok újat alkotni, hisz a gyermeket is naponta szülöm tovább, s naponta vagyok Isten munkatársa!

Tehát a házasság olyan sokszínű tud lenni, amennyi szint be tudunk fogadni a szívárványból, a Mennyei Atyánkból.

Pomáz, 2015. 11. 11.

VINCZE ENDRE

SKIZOFRÉN GONDOLATOK AZ ERŐSZAKRÓL AZ IRODALOMBAN ÉS A TÖRTÉNELEMBEN.

I.

A magyar nyelvű reneszánsz költészet legnagyobb alakja, Balassi Bálint (1554–1594) Zólyom várában született, nemesi családban. Az ifjú nevelője a kor egyik híres prédikátora, Bornemisza Péter volt. A magyar líra lényegében vele kezdődött. Bár rövid, fiatalságban eltöltött évei zűrés, konfliktusokkal teli élet volt, költői nagyságához, zsenialitásához nem férhet kétség.

Középiskolai tanulmányainkból közismert az alábbi, a végvári élet szépségéről szóló költeménye.

HATVANEGYEDIK: EGY KATONAÉNEK, IN LAUDEM CONFINIORUM

1

Vitézek, mi lehet ez széles föld felett
szébb dolog az végeknél?
Holott kikeletkor az sok szép madár szól,
kivel ember ugyan él;
Mező jó illatot, az ég szép harmatot
ád, ki kedves mindennél.

2

Ellenség hírére vitézeknek szíve
gyakorta ott felbuzdul,
Sőt azon kívül is, csak jó kedvéből is
vitéz próbálni indul,
Holott sebesedik, öl, fog, vitézkedik,
homlokán vér lecsordul.

3

Veres zászlók alatt lobogós kopiát
vitézek ott viselik,
Roppant sereg előtt távol az sík mezőt
széllyel nyargalják, nézik;
Az párduckápákkal, fényes sisakokkal,
forgókkal szép mindenik.

4

Jó szerecsen lovak alattok ugrálnak,
hogyha trombita riadt,
Köztök ki strázsát áll, ki lováról leszáll,
nyugszik reggel, hol virradt,
Midőn éjten-éjjel csataviseléssel
mindenik lankadt s fáradt.

5

Az jó hírért, névért s az szép tisztességért
ők mindent hátra hadnak,
Emberségről példát, vitézségről formát
mindeneknek ők adnak,
Midőn, mint jó rárók, mezőn széllyel járók,
vagdalkoznak, futtatnak.

6

Ellenséget látván örömmel kiáltván
ők kopiákat törnek,

S ha súlyosan vagy az dolog harcokon,
szólítatlan megtérnek,
Sok vérben fertezvén arcul reá térvén
üzőt sokszor megvernek.

7

Az nagy széles mező, az szép liget, erdő
sétáló palotájok,
Az utaknak lese, kemény harcok helye
tanuló oskolájok,
Csatán való éhség, szomjúság, nagy hévség
s fáradság mulatságok.

8

Az éles szabályokban örvendeznek méltán,
mert ők fejeket szednek,
Viadalhelyeken véresen, sebesen,
halva sokan feküsznek,
Sok vad s madár gyomra gyakran koporsója
vitézül holt testeknek.

9

Óh, végbelieknek, ifjú vitézeknek
dicséretes serege!

Kiknek ez világon szerteszerént vagy
mindeneknél jó neve,
Mint sok fát gyümölcscsel, sok jó szerencsével
áldjon Isten mezőkbe!

Bizony, ez irodalomtörténeti és művészeti szempontokból elemezve egy gyönyörű vers, a jelen stúdiumunk szempontjából viszont nem más, mint az **erőszak dicsérete**, „**In laudem violentiarum**”, s morálisan megítélve **hamis eszményt állít** a mindenkori, noha hazáját szerető s azért akár életét is feláldozni képes ifjúság elé. Az már csak a szomorú végjáték, hogy Balassi 1593-ban, a tizenöt éves háború kezdetekor ismét katonának állt. 1594. május 19-én halálos sebesülést szerzett Esztergom ostrománál, mindkét lábát ellőtték, s tíznapi szenvedés után meghalt, 40 évesen.

Zrínyi Miklós híres sorai sem az ellenségszeretetről szólnak:

Nem irom pennával,
Fekete téntával,
De szablyám élivel,
Ellenség vérivel,
Az én örök hiremet.

A 17. században egyre sürgetőbbnek érezték a kortársak a török uralom elleni fellépést. Zrínyi Miklós műveivel és hadjárataival (pennával és karddal) fogalmazta meg a magyar nemzet számára programját. De nemcsak történelmileg, hanem emberileg és érzelmileg is érthető felfogása a török megszállókkal kapcsolatban.

Dédapja volt a „szigetvári hős”, aki maroknyi seregével védte a várat a túlerőben lévő törökökkel szemben. Egész

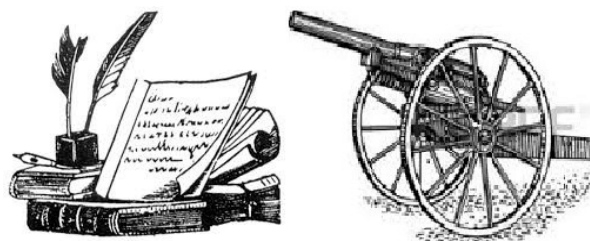
Európát megrendítette, amikor Musztafa budai pasa selyemzsákba varrva elküldte Salm császári fővezérnek Zrínyi Miklós várkapitány fejét.

A költő és hadvezér (epithehon ornans) dédunoka Zrínyi Miklós (1620- 1664) antik mintákat követve írta politikailag is nagy hatású eposzát. A Zrínyiek folyton harcban álltak a törökkel, mióta az fenyegette az országot. A család hírnevét és vagyonát a Szigetvárnál elesett horvát bán, Zrínyi Miklós alapozta meg, akinek mintegy 100 év múlva tisztelgő emléket állít a „Szigeti Veszedelem” eposz.

Már a bevezető ének dicsőítve szól várkapitány bátorságáról és önfeláldozásáról, s ki meri megkérdőjelezni, hogy a vár mindenáron való megvédése, majd a végén a maradék 2-300 ember kirohanása nem becsületből, hazaszeretetből történt.

Fegyvert, s vitézt éneklek, török hatalmát
Ki meg merte várni, Szulimán haragját,
Ama nagy Szulimánnak hatalmas karját,
Az kinek Europa rettegte szablyáját.

1566 augusztusában ez hazaszeretet volt. Ma, 450 év múltán a jóérzésű ember az evangéliumok „hegyi beszédjéből” mást olvas ki. A „fegyver és vitézség” helyett nagyobbra becsüljük az ölelő karokat és a barátságot, a családot és a közösséget, az osztozást és a szelídséget. Egyébként Zrínyi Miklós is erőszak áldozata lett egy vadászaton, a Csáktornya környéki Kursaneczi erdőben, 1664 nov. 18-án, 44 évesen, egy vadkan ölte meg, de az is lehet, hogy ember formájú vadállat... Történészek kutatásai szerint a bécsi kormány által felfogadott Póka István vadász orozva lőtte agyon. Orvosi szakértői vélemény szerint is valószínűbb az idegenkezűség, mint a

vadkan agyarának behatolása hátul, a nyakon.

Nem kisebb tisztelettel gondolunk a XIX szd egyik legnagyobb költőjére, a **Szózat** szerzőjére, **Vörösmarty Mihályra**. Költői hírnevét a *Zalán futása* című, 1825-ben megjelent honfoglalási eposza alapozta meg. A *nemzet ébresztője* nevet kapta érte. Idézzük fel a hexameterek lüktetésétől még szenvedélyesebb és lelkesítőbb hősköltemény indító sorait.

ZALÁN FUTÁSA

Hősköltemény tíz énekben

Első ének

Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban?
Századok ültenek el, s te alattok mélyen enyésző
Fénnyel jársz egyedül. Rajtad sűrű fellegek, és a
Bús feledékenység koszorútnak alakja lebegnek.
Hol vagyon, aki merész ajakát hadi dalnak eresztvén,
A riadó vak mélységet fölverje szavával,
S késő százak után, méltán láttassa vezérlő
Párducos Árpádot, s hadrontó népe hatalmát?
Hol vagyon? Ah ezeren némán fordulnak el: álom
Öldösi szíveiket, s velök alszik az ősi dicsőség.
A tehetetlen kor jött el, puhaságra serényebb
Gyermekek álltak elő az erősebb jámbor apáktól.

Mégis az ifjúság háborgó napjai múltán,
Biztos erőt érzek: kebelemben nagyra kelendő
Képzletek villannak meg, diadalmas Ügekről,
S a deli Álmosról, s Álmosnak büszke fiáról,
Párducos Árpádról... Óh hon! meghallasz-e engem,
S nagyra törő tehetős fiaid hallgatnak-e szómra?

..... engem
Fölver az elmúlt szép tetteknek gondja. Derengő
Lelkem előtt lobogós kopják és kardok acéli
Szedgelik a levegőt: villog, dörög a hadi környék.
Látom, elől kacagányos apák, s heves ifju leventék
Száguldó lovakon mint törnek halni, vagy ölni,
Zászlódat látom, Bulcsú, s szemem árja megindul.
Óh hát halljátok, ti hazának gyermeki! szómat,
Későn hangzik már; de magában hordja halálos
Harcok fergetegét, s hú a haladékony időhöz.

Alpár messze terült síkján búsongva körülnéz
A fejedelmi Zalán. Valamint a sárga halálnak
Birtoka, oly szomorú csendes most vára, s előbbi
Pompáját alacson gyásszal fölváltva hanyatlik.
Büszkén állt ezelőtt: ellenségére hatalmas,
Jámbor szívvel jött szomszédnak kedvet ajánló:
Szüntelen a szabados vigságnak zenge zajától.

A költő a régi idők vitézségeit, egykori heves ifju leventék bátor hadakozását és diadalmaid erényként állítja a jelen kor tehetetlen és elpuhult gyermekei elé. A „nagyra-törő, tehetős fiakat” szeretné megszólítani, akik „lobogós kopják és villogó acélkardok” kereszttüzeiben „száguldó lovakon törnek előre” a gyilkosságba vagy a halálba. Az invokáció végén a „Fejedelmi Zalán” kissé keserűn konstatálja a hatalom természetét és a történelmi tapasztalatot: mindig az erősebb győz! Kitérdekel valaha is az igazság?

Petőfi még ennél is tovább megy: „Talpra hívja, hadba hívja a magyart”, a haza nevében, s megesküszik a „magyarok Istenére”, hogy kivívja számukra a szabadságot és kivezeti őket a rabságból. Aki pedig nem akar vérontást, az:

Sehonnai bitang ember,
Ki most, ha kell, halni nem mer,

Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete.
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

A „lánc és a kard” ideológiája is rímekben pattog az egyébként gyönyörű hangsúlyos verselésű strófákban:

Fényesebb a láncnál a kard,
Jobban ékesíti a kart,
És mi mégis láncot hordunk!
Ide veled, régi kardunk!
A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!

Kisfaludy Károly „Mohács” c. elégiája disztichonokban mondja el a költő megrendülését a hajdani csatátér látványától. Felidézi a múltat és megilletődve szemléli a „zordon Enyészet pusztító erejét” s a „vak diadalmat a honni vitéz seregink holttetemei” fölött.

Hősvértől pirosult gyásztér, sóhajtva köszöntlek,
Nemzeti nagylétünk nagy temetője, Mohács!
Hollószárnyaival lebegett a zordon Enyészet,
S pusztító erejét rád viharozta dühe,
S vak diadalma jelét robogó villámival itten
Honni vitéz seregink holttetemikre süté.

Tomori érseket is hibáztatja az értelmetlenül elesett katonákért:

„Nem halt volna hazánk disze, virága veled.
Harc tüze lángitá bizton viadalra kikelted,
S érted mennyi dicsők estenek áldozatul!”

Hány fiatal szívet, tele sok szép földi reménnyel
Sujta le kegyetlen itt a riadó csatavész!
Élte kies tavaszán kora sírt hány ifju talála,
Kit nemrég az öröm lágy öle ringata még!
Disztelen itt fekszik, deli termete összerutitva,
Száguldó paripák vasszegü körmök alatt.
Szög haja fűrtelivel nem játszik kedvese többé,
Vér- s tapadó portól elmerevedtek azok.
Hasztalan áll az uton váró hive friss koszorúval,
Nem jön-e bajnoka még, félve reménylve vigyáz:
Hogyha levél zördül, őt sejteti véle szerelme,
Néz, piheg, arcza tüzel s keble feszülve haboz.
Ah! de hiába tekint a távol lenge ködébe;
Elmarad a kedvelt, s érzete bűnnek ered.

**Végre megérti Mohács veszedelmét; gyöngé virágként
Hervad el a szép szüz néma keserve között.**

Sirja felett enyeleg suttogva az alkonyi szellő
S a hűség csendes angyala őrzi porát.

Elsiratja a sok nemes „bajnok” szomorú halálát, akiket várt otthon a kedvesük, de csak a gyászhiót kapják. Pedig a férfiak a szabadságért harcoltak, ám az erők világában a szerencse forgandó: a túlerő győz, a kisebbség veszít. A háborúnak következményei vannak: az otthon maradtak sírnak, a feleség a férje után hal, a ház kiürül, s egy szép hasonlattal mondva, „A tölgy kidől és viruló ágait maga alá temeti. Az elesettek talán hitték, hogy jó ügyért áldozzák az életüket, de nemhogy ők maguk nem élvezték küzdelmeik gyümölcsét, de ma már „kő sem mutatja helyüket”, a túlélők pedig csak a szomorúságot, a szenvedést és nyomort örökölték.

Mennyi nemes bajnok, méltó sok századot élni,
Fénytelen itt szunnyad s kő se' mutatja helyét!
Ősi szabadságért harcolt bár férfikarokkal,
Rendzavaró hévvel vérbe füesztve vasát,
Ámde hol olyan erős, kit meg nem dönt sok ezer kar?
Testhalmok közepett küzd, soha élte szakad.
Sinli szokott terhét tüzménje, nyikogva kapar, vág,
Rugdal, rázza fejét, hosszú sörénye lobog;
Elszáguld, hazatér, s így hirli vitéz ura hunytát,
Kit repedő szivvel hölgye zokogva sirat;
Mig sűrű könnye apad, s ő is hű férje után hal,
S a kiürült háznak csak döledéke marad.
A tölgy, mely zivatar közt annyiszor áll a kevélyen,
Dóltében viruló ágait így temeti.
Hány bajnok hala így, de csak a boldog leli bérét:
A meggyőzöttek csillaga véle tűnik.
Így hamvadtak el ők alacsony mohlepte gödörben,
S a feledékenység éje borítja nevők',

A látomás folytatódik, a pásztor fütyörészve legelteti nyáját a hajdani vitézek hőspora felett, az utas eltűnődik a kétes emberi sorson, az ifju Lajos király alakja is megképzik, amint vergődve a patakba füllad, Solimán győzött, de árva hazánknak „önfia vágta sebé”, idegen lett a magyar otthon a Félhold égíse alatt.... De tűnjenek a komor képek, felfénylik még talán a nap, s egy reménykedő sóhaj-tásban véget ér a lázálom:

Él magyar, áll Buda még! a mult csak példa legyen
most,
S égve honért bizton nézzen előre szemünk,
És te virulj, gyásztér! a béke malasztos ölében,
Nemzeti nagylétünk hajdani sirja Mohács!

(folytatjuk)

INCZÉDY PÉTER

PULISZKA BREVIÁRIUM

Remélem nem hökkent meg senki a cím olvastán és nem is a zsolozsmás könyv jutott eszébe. Mégis úgy vélem, hogy muszáj magyarázkodással kezdenem. A Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára szerint a breviárium latinból értelmezve „rövid mondatokat” jelent, de még szemelvényes irodalmi gyűjteményt is érthetünk alatta. Ennek jegyében rugaszkodtam neki, hogy a puliszka - napjaink szóhasználatát követve - gasztro-info-kommunikációját összeállítsam. Farkas István - sportnyelven szólva – ugyan csak feltette a lécet „A paprikás krumpli kérdése” című nagyszerű írásával. Ebben átvezeti az olvasóit az emberek tudott, vagy csak sejtjei alján, tudattalanul hordozott alap kérdéséhez. Mihez is? Hát, hogy Istennek tetsző cselekedet-e a paprikás krumpli elkészítése? Simonyi Gyula nyolcvanas évekbeli „Töprengések a bér-munkáról” tanulmánya is ezt a kérdést feszegette, amelyet István földközelve, pontosabban a konyhai tudnivalók világába hozott: „Lehet-e paprikás krumplit főzni, enni, cserszegi fűszerrel Isten dicsőségére is?” Ennyi be- és felvezető magyarázkodás után lássunk hozzá a puliszka elkészítéséhez. Már is szembetaláljuk magunkat az első kérdéssel. Jelesül, hogy milyen puliszka-főzéshez fogjunk. A hagyományosnak tartott vízben főtt kukoricadarát vegyük szemügyre, amit a szegények eledelként emlegettek, vagy inkább a korszerűsített, polenta-ként ismert és a közbeszédben is helyet kapott reformkonyha receptárában található sokváltozós műalkotásokkal ismerkedjünk. Maradjunk a hagyományosnak tartott magyaros puliszka, vagy kukoricamálé mellett, ha ez a hagyomány nem is nyúlhat vissza néhány évszázadnál távolabbra, hiszen a kukorica Európába csak XV. század végén érkezett meg. Csak halkán jegyezem meg, hogy a paprikás krumpli burgonyája még fiatalabb múltra tekinthet vissza. A kontinensre ugyan már a XVI. században bejutott, de termesztése csak a XVIII. században terjedt el. Akkor is ingyen vetőgumókkal és adókedvezményekkel megtámogatva. A puliszka gyökerei viszont – ha szabad ezzel a képzavarral élnem – hazánkban már az 1590-es években elágaztak, mert a kukoricát „Magyarországon 1590-ben már bizonyítottan termesztették, de valószínűleg még korábban ismerték és termelték. Feltehetően két irányból is eljutott hozzánk, egyrészt Itáliából, Dalmácián keresztül, másrészt Törökországból Erdélyen kereszt-

tül. Ez utóbbinak tulajdonítható a „törökbúza”, tengerentúli származásának pedig a „tengeri” elnevezés.” – olvasható a mindent tudó világhálón. A puliszka alapanyagunk származását tehát tisztáztuk, lássuk honnan ered az elnevezése. Úgy tudják a néprajzosok, hogy a puliszka a latin pollis – finomliszt – és a puls – kása – szavakból származik s talán a diákok szóhasználatából került a köznyelvbe. A pulitzka elnevezést először az erdélyi Pápai Páriz Ferenc említi 1708-ban készített szótárában. A rend kedvéért hozzá kell tegyem, a képen látható szótár 1767-es kiadás, amely már Bod Péter kiegészítéseivel jelent meg. Bod Péter a szótárat német megfelelőikkel bővítette, függelékkel csatolt hozzá a sajátos magyarországi latin nyelvhasználat szóanyagáról.

A XVIII. század végén ugyan még hajdinapulizskáról szóltak a feljegyzések, ezért valószínű, hogy régebben a puliszka szó a kásaszerű ételek elnevezése volt. Ma viszont már csak a kukorica-darából, vagy -lisztből készített ételeket jelenti. E rövid szótörténelmi áttekintés után most ismerkedjünk meg főzésének is a kronológiájával. Ehhez segítségül hívtam Szigeti Andor *Jelenlévő múlt* sorozatának „*Népi konyha Tiszán innen – Tiszán túl*” című tagját. A könyv az Alföld tájegységei szerint veszi sorra a puliszka recepteket, esetenként a térség szóhasználatát szerint. A Kiskunság ételei között olvashatjuk a Kukoricagölgödint, amely másfél liter kukoricalisztből, egy tojás és egy kanál zsír felhasználásával főtt meg háromnegyed liter, ízlés szerint sózott vízben. Az elkészítésére is érdemes odafigyelni – mi oda is figyeltünk – mert apró részleteket hasznosíthatunk belőle, amikor saját kedvünkre főzzük a magunk pulizskáját. Merthogy ide is érvényes az *ahány ház, annyi szokás* mondása még akkor is, amikor a nagymama ránk hagyott receptje szerint őrizzük a családi íz-hagyományt. Tehát a kiskunhalasi változat: „*A vizet felforraljuk, a kukoricalisztet lábásba öntjük és kb. 2dl forró vízzel meglocsoljuk, fakanállal keverjük, hogy jó lágy legyen. Egy negyedóráig így állni hagyjuk, akkor hozzákeverjük a zsírt, tojást és jól összedolgozzuk. A masszából tojás nagyságúra kiszaggatjuk, tenyérben gömbölyűre formáljuk és mintegy 4 liter forrásban levő sós vízbe engedjük a gombócokat. Időnként megkeverjük, mert a gombócok leragadnak a fazék aljára. Amikor a gombócok feljönnek a víz felszínére még öt percig főzzük, kiszedjük és melegen tálaljuk. Ma már csak a legidősebbek készítik.*” Móricgáton másként készül a kukoricaganca, és a könyv itt már megemlíti egy másik edényt is: „*Bográcsban forrásban levő vízbe beleszórták a kukoricalisztet, sózták és jó keményre főzték. A kukoricakását*

cseréptálba szaggatták, olajban pirított kenyérmorzsával megszórták, majd rá egy másik réteget hasonlóan” Mielőtt tovább lapoznánk az *Észak-Bácska és Kalocsa Sárköz ételei* fejezethez, elárulom miért vastagítottam ki a „tenyérben” szót. Az edényekét talán nem kell magyarázni, végtére a fazék is melegedhetett a kemence, vagy a sparthelt, - ami a palócoknál a masina - tüzes platniján, hogy egy kis füsttel is ízesedjék. A kéznek viszont külön is van jelentősége, hiszen ekkor kerül igazán a maga kézzelfogható valóságába a sűrűsödő kása. A kéz teremtő erejével. Hogy mekkora jelentősége van a kéznek, ennek a pusztai kéznek például akár a kenyér dagasztásakor, vagy éppen a kecske fejésénél, annak taglalásába most nem mennék bele, nehogy eltévedjek a kézrátétel s meszermizmus kanyargós ösvényein. Elég, ha eszünkbe jut, hogy ha nem a megszokott kéz megszokott mozdulatával nyúlnak a kecske, vagy tehén tőgyéhez, már a tejforrása is elapadhat. Bárkinek nem adja le tejét a Fehérke - mondta Mari néni, amikor meglátogattuk váckisújfalui portáján. A Kalocsa Sárköz vidékén is kukoricagancaként emlegették ezt az ételt, ami: „*Lényegében kukoricaliszt pép* – olvasom a könyvben – *Fazékban vizet forraltak, sózták és állandó keverés közben beleszórták a kukoricalisztet. A sűrűre főtt pépet kis falatokra kiszaggatva tálalták. Kanállal szedték ki sorban a fazékból, késsel alacsony edény szélére tolták és bele a zsírba. Leggyakrabban túróval, mákkal, pirított morzsával megszórvva tálalták, de ették tejföllel, tepertővel és rántással is. Ebédre készült, tézstanapokon a leves után tálalták. Az első világháború után már sokkal ritkábban főzték, az 1950-es évek óta nem készítik.*” A *Jászság ételei* fejezetben találkozhatunk először – és a könyvben utoljára is – a puliszka megnevezéssel, mégpedig egy jászberényi adatközlőtől: *Puliszka. A Jászság régi ételeinek egyike, amely már csak az emlékek közé tartozik. Készítési szokásaiban csak lényegtelen eltérések lehetnek. A kukoricalisztet forrásban levő sós vízbe lassan beleengedték, kavargatva pépesre főzték, olvasztott zsírral összekeverték, tejjel, cukorral, sóval, mézzel ízesítették. Sok helyen lekvárral, darált mákkal, vagy tepertővel megszórvva ették*” Jászkiséren kukoricakásaként emlékeznek rá – igaz ott kolbászkarikákkal együtt főzték és „*zsírban pirított hagymával megszórvva tálalták. Ma már nem főzik*” - jegyezte meg a recept közlője. „*Csongrád és Szeged környéke ételei*” közül az Apátfalván gyűjtött leírásban a kukoricagancát a következők szerint készítették: „*Régen nagyböjti és karácsonyesti étel volt. A forrásban levő sós vízbe lassan beleszórták a kukoricalisztet, sűrűre, keményre főzték és hagyták kicsit kihűlni, azután a kását olajos kanállal tálba szaggatták. Több rétegben lerakták,*

de mindegyik réteget olajjal, zsemlemorzsával és cukorral megszórták. Aki sósan szerette, az cukor helyett túróval, esetleg birkatúróval is lerakhatta. Ez így elég nehéz étel volt, aki könnyebben szerette az a kukoricalisztet sárgakásával keverte.” Másutt ugyan éppen könnyű, és kalóriaszegény ételként emlegetik. No de akkor mitől hízott a disznó nagyapáink keze alatt? – kérdem én. A világhálón ugyanis azt olvasom, hogy *„egy erdélyi szász szólás szerint, aki azt vacsorázik, lábujjhegyen osonjon az ágyba, nehogy útközben megéhezzék. A puliszka, miután a 20. század során a városi lakosság körében csaknem feledésbe merült, napjainkban ismét egyre ismertebbé és népszerűbbé válik, ami elsősorban a reformtáplálkozás térhódításával hozható összefüggésbe. Kedvelői a sós, zöldeges változatok mellett édeskásaként is fogyasztják, kukoricaliszt helyett gyakran kukoricadarából készítve. Köretként hazánkban is számos étteremben kapható, főként az olasz vonatkozás miatt vonzóbbnak ítélt polenta néven. Emellett, mivel a búzával és rozssal ellentétben nem tartalmaz sikért - glutént - a lisztérzékeny személyek táplálkozásában is fontos szerepet tölthet be.*” Akinek volt türelme idáig elolvasni a kukoricakása – puliszka történetet, kedvcsinálónak még elárulhatom, hogy a manapság sokat emlegetett koleszterin gondokban is segítőtársra találhat a kukoricában. A kukorica őshazájában élt lakosok – géncentrumát Dél-Amerika és Mexikó vidékén sejtik –, tehát az amerikai indiánok is ismerték, akik a vízbe áztatott terméséhez fahamut keverték, így a kukoricamag kemény héja megpuhult és könnyebben felszabadult a kukoricában lévő kevés niacin, ezért nem alakulhatott ki B3-vitamin hiányuk. *„A niacin (INN), nikotinsav (IUPAC: nicotinic acid) vagy B₃-vitamin egy olyan vízben oldódó vitamin, melynek jelentős szerepe van a sejtek energia-háztartásában és a DNS-lánc kijavításában. A legújabb kutatások szerint a niacin egy természetes koleszterinszint-szabályozó anyag*” - olvasható a Wikipedia világhálós lexikonban. No de maradjunk a mi kontinensünkön, ahol a magyar, román, erdélyi szász, bolgár és ukrán hagyományos étkezésben egyaránt megtalálható ez a kukoricás étel, amely régebben az erdélyi szegény emberek fő táplálékául szolgált. Reggelinél, vacsoránál ez volt a főfogás, ebédnél köretként ették. Kemény változatát hidegen tarisznyába csomagolták mezei, illetve erdei munkákhoz útravalónak. Befejezésül álljon itt a mi kicsit népies, kicsit urbánus, és a már megismert tájegységekből is merített, de mégis családi hagyományokba kapaszkodó saját puliszka receptünk, amely nálunk sem szabvány, ezért minden alkalommal más, tehát önálló alkotás. Mert ugye két tojás is csak hasonlít egymásra, de sohasem ismétlés,

sohasem lehet ugyanaz. Vagy ki tudja, hová fejlődünk a géntechnológiában s klónozással? Ez a puliszka recept azonban még a GMO-k kora előtti időkből való. Sőt, lehet, hogy még a szabadelvirágzású kukoricák terméséből morzsolták hozzá az alapanyagát. (szabadelvirágzású = nem hibrid I.P.) Kiindulásként Gergely Éva *„Erdélyi ízek szakácskönyvé”*-ből idézek néhány sort: *„Pulizskát készíthetünk eresztve és kavarva. Mindkettőhöz 1 liter vizet 30-35 dkg kukoricalisztet számítunk és 1 kiskanál sót. Eresztett pulizskához a durva őrlésű liszt a jobb”* A továbbiakban megtudhatjuk azt is, hogy mi a különbség az eresztett és kavart között, jóllehet mindkettőt kavargatgatni kell, nehogy csomós legyen. *„Az eresztett pulizskához a lobogó forró vízbe vékony sugárban beleengedjük a lisztet, miközben habverővel állandóan kavargatjuk, nehogy csomós legyen. Azután az edényt lefedjük, lángfogóra tesszük és még néhány percig kis lángon tartjuk, amíg a kukoricaliszt megfő és a puliszka besűrűsödik. A lángot elolva, még néhány percig a lángfogón hagyjuk a fazekat, majd a pulizskát tálra borítjuk.*” Ezzel a szakácskönyv asszonya elárulta, hogy fazékban főzi a pulizskáját és valószínűleg gáztűzhelyen, amelynek öntöttvas karikája csillapítja a lángot – ettől pedig picinyt gépiessé, kommersszé konzumálódik, mint a szabadég alatt főtté. És mi a helyzet a kavarttal? *„Kavart pulizskához finomra őrlött lisztet szítálunk s a mikor a sós víz lobogva forr, hirtelen beleöntjük a kukoricalisztet. Egy percig hagyjuk gőzölni, majd – az edényt a tűzön tartva – a pulizskakeverővel 15-20 percig kavargatjuk, amíg teljesen sima, összeálló massa lesz és leválik a keverőről. Akkor a pulizskát vízbemártogatott fakanállal körben leválasztjuk az edény faláról. Kis tűzön tartjuk még 2-3 percig, azután megvizsgázzuk a deszkára, vagy tálra borítjuk. Egyben, szép kereken kell megmaradnia, mint a tortának. Feszésre húzott erős cérnával cikkekre vágjuk.*” Pulizskakeverőnk híján nálunk egy közönséges habverő is megteszi, mert nekünk nem sikerült még autentikus pulizskakeverőre szert tennünk. Ezután jönnek az igazi, apró, de lényeges eltérések az eddig felsorolt konvencionális konyhai megoldásoktól. Kavart, vagy eresztett – egyre megy – negyedórás főzés után a se nem kemény, se nem lágy konzisztenciájú masszát igyekezzünk egy nagyobb evőkanállal kimeregetni – mintha csak óriási galuskákat szeretnénk szaggatni – és egy szalonnaszírral kikent tálba rakosgassuk egymás mellé. A tál lehet jenai, vagy tűzálló kerámia, legalkalmasabb a mázas cseréptál. Amikor befedtük az alját, megszórjuk morzsolható juhtúróval és pírított szalonna kockákkal – olyanokkal amilyeneket a túrós csuszára szok-

tunk rakni. Ez volt a földszint, mert erre még két sor azonos juhtúrós szalonnapörccs galuska emelet következik, amire majd egy kis tejfölös tetőt kenünk – van, aki reszelt sajttal fedi be - és betesszük a sütőbe – persze egy forró kemencébe is be lehet tolni – hogy megpiruljon az építmény. Ha megpirult a teteje a tálban, mint nevében is benne van, tálban tálalható.

Végül már csak az alapkérdés megválaszolása maradt hátra. Istennek tetsző cselekedet-e puliszkát főzni, fogyasztani? Ha kiszabadulunk a munkaerő fenntartó újratermeléséhez szükséges energia mérlegek input-output számításának technokrata világából és megkínáljuk társainkat is belőle – akkor bizonyára igennel válaszolhatunk. Mert akkor megadjuk az anyagnak, ami az anyagé és a léleknek, ami a léleké. Végére is legyen a császáré, ami a császáré és a léleké, ami Istené.

HAMVAS BÉLA

A RÁNTOTTLEVES

Ha az ember természeti lény lenne, az abszolút táplálék nem lenne más, mint a gyümölcs. De tudjuk, hogy származásunk szerint nagyobbik felünkben a természetben túlról valók vagyunk, és igazi humánus ételünket magunknak kell megcsinálni. Az ételek rafinált volta lépést tart életünk bonyolultságával, és bizonyosnak látszik, hogy életünkben sok szövevény első oka valamely szövevényes étel. Ezen az alapon nyugodtan lehetne szendvics, vagy desszert életről beszélni. Az ilyen szendvics, vagy desszert ételeken élő emberek a normalitást teljesen elvesztették. Bizonyos határokon túl ez már nem is élet, csak hisztéria. Ha az ember útközben a normális élet felé az alapételeket keresi, a józan és nyugodt táplálékot, alig talál néhányat. A normális élet az, ami az ételek között a rántottleves. Semmi különös. Szenzáció nélküli. Messze azon túl, hogy valaki szereti, vagy sem. Az ember a nap bármely órájában eheti, reggelire, ebédre, vacsorára, forrón, langyosan, vagy hidegen. Zsíron, vagy olajon pörkölt liszt és víz. A püthagóreusok kétféleképpen ismerték, sósan, esetleg köménymaggal, ahogy mi esszük, vagy a halványan pirított lisztet tejjel főleresztve, mézzel édesítve. A tibeti csámpá is ilyesféle étel, de a lisztet forró teával öntik fel, és néha faggyúdarabokat tesznek bele. A rántottleves mindennemű feszültség nélkül való étel, ami különösen szeretetreméltó benne, hogy szelíd és egyszerű. Magától értetődik, hogy a csecsemő első étel az anyatej után a rántottleves. A rántottleves kristálytisza éhségétél, ami körülbelül annyit jelent, hogy nem ingyencsés, és nem torkoskodni való, vagyis nem izgalom, hanem az

éhes ember számára készült, és kenyérrel a legjobb, ha pedig a kenyeret megpirítják, vagy különösen ha azt apró kockákra vágva forró zsírban kicsit megsütik, gazdag, tömény és laktató, annyira, ha az ember két tányérral megesszik, semmit sem kíván utána, csak egy pohár félédes bort. A normális étel, mint a kenyér, a krumpli, a a főzelék, a főtt rizs, a szalonna, megunhatatlan, mert nem akar mást, mint táplálni. A konyha nagy művei, mint a franciasaláta, vagy a birsalmával töltött sült kacsa, esetleg a pástéteom, tele van hátsó gondolattal; komplex művek, sok rétegű ételek, nem is tudják magukat egyszerre kimondani. Rántottlevestől gyomrat még senki nem rontotta el. Mindenesetre van asszony, elég ritka, aki annak, hogy mit főz teljes tudatában van; az ilyen asszony rántottlevesében a földanya íze határozottan felismehető. Ilyesmit meleg szív nélkül készíteni nem lehet. Legtöbben, ha a leves durva, avval védekeznek, hogy csak rántottleves. Mintha nem a közhely lenne a legtöbb, mintha az ami közönséges, nem az értékek felső foka lenne. A rántottleves íze leginkább rokon a tejes búza ízével. Ha az ember ezt megkóstolta, az élet kedvességéről mindent megtudott.

A bűncselekmények között kétségtelenül legsúlyosabb az élelmiszerhamisítás. Ebben bizonyos tekintetben együtt van az árulás, a káromlás, a mérgezés, a csalás, a hazugság, mindez alattomosan és elrejtve; gyűlöletes nyereségvágyból visszaél azzal, hogyha az ember megéhezik, ennie kell. Akármilyen rettenetes, de úgy van, ahogy DOSZTOJEVSZKIJ mondja: rugdaljatok, püföljetek, alázatok meg, köpdössetek le, csak adjatok enni, enni. Az ételhasználatnál csak egy még súlyosabb van, a hamis profétaság, amely az embert hazug gondolatokkal mérgezi meg. A nemes és valódi kenyeret már csaknem elvesztettük. Alig van ennél nagyobb hiány, s ezért ennél mélyebb fájdalom. A rántottleves olyan egyszerű és szerény, hogy azt hamisítani még senkinek sem jutott eszébe. Talán azért is, mert olyan olcsó, és nem érdemes. Helyzetünk mindenesetre nem reménytelen, még van Bach zenénk és Palazzo Pttink, van Velázquezünk és Hölderlinünk, a normalitás még nem tűnt el teljesen, amíg van rántottlevesünk, krumplink és főtt rizsünk.

BARCZA BARNA

AZ EMBERHALÁSZ ÖNVIZSGÁLATA

(6)

UTAK JÉZUSHOZ

URAM PARANCSOLD, HOGY HOZZÁD MENJEK

„Péter így válaszolt neki: Uram, ha te vagy, parancsold meg, hogy odamenjek hozzád a vízen. Ő azt mondta: Jöjj! És Péter kiszállt a hajóból, elindult a vízen és ment Jézushoz.” (Mt 14,28-9)

1. Bizonyosság, hit vagy vakmerőség?

Helyesen és jól akarunk cselekedni. Sőt, szeretnénk, ha döntésekben valószínű erkölcsi életünk meglehetősen biztonsággal haladhatna célja felé. Ez azt jelenti: szeretnénk egy olyan biztonságot nyújtó készségre szert tenni, amely megkímél minket attól, hogy minden akaratú döntésünk előtt hosszadalmas vizsgálódásokat végezzünk. Szeretnénk jól használható módszert találni arra, hogy Jézus felé vezessen utunk, ugyanakkor biztonságérzetünk is megalapozott legyen. Ilyen töprengések közepette találjuk szembe magunkat e három fogalommal: bizonyosság, hit, vakmerőség.

Egy sereg dolgról tudunk tapasztalati, vagy tudományos értékű bizonyosságot szerezni. Nevezzük ezt objektív bizonyosságnak. Ezen azt értjük, hogy a mindig szubjektív természetű bizonyosságoknak objektív alapjai vannak.

Ha ez a közvetlen tapasztalati vagy tudományos meggyőződés hiányzik, szubjektív bizonyosságról beszélünk. Ez a hit. Elhiszem egy személynek - a mi esetünkben Jézusnak - amit mond, és úgy is teszek, amint mondja, két okon: egyrészt sokoldalúan meggyőződésem szavahihetőségéről, mivel ő ismeri is a valóságot és úgy is mondja el, amint van. Másrészt egy sereg dologban igazolást nyert, amit mondott, így tehát azon dolgokban is bizonyos lehetek, amelyeket nem vizsgáltam meg tapasztalati úton, de hiszem, hogy ezt is úgy mondja, mint azokat, amelyekről meggyőződtem. (Az is nyilvánvaló, hogy a hit nem zárja ki a megelőző objektív bizonyosságot.)

Itt tehát ez a szubjektív bizonyosság, vagyis hit nem más, mint erkölcsi bizonyosság - méghozzá átlagon felüli erkölcsi bizonyosság - arról, hogy Jézus igazat mond és tesz, tehát követhetem Őt.

Ennek a hitnek a birtokában cselekszik Péter akkor, amikor nem vizsgálja meg tapasztalati úton a vízen való járás lehetőségét, hanem hisz annak a Jézusnak, aki pusztán szóval vizet borra változtatott, vihart csendesített, kenyeret szaporított. Tette, a tapasztalat számára bármennyire is meghökkentő, a hit számára természetes.

Vakmerőségről akkor beszélünk, amikor valaki úgy cselekszik, hogy nem is objektív bizonyossággal, nem

is fáradtsággal megszerzett hittel, hanem csupán indokolatlan merészséggel rendelkezik.

Elmélkedésünkben önmagunkra reflektálva meg kell vizsgálnunk:

- Megszerezzük-e a megszerzhető bizonyosságot azokban a dolgokban, amelyekkel foglalkozunk, amelyek Istenhez közelítenek?
- Kiépítünk-e magunkban megalapozott hitet, mely nem csak érti Jézus tanítását és életét, hanem eljut a bizonyosság azon fokára, hogy erre rá is tesszük az életünket?
- Melyek azok a cselekedeteink, amelyek vakmerőségnek minősülnek éppen azért, mert nincs meg róluk a megszerzhető tudásunk, avagy azért, mert kapkodók, rendszertelenek, sem minket, sem másokat nem nyugtatnak meg?

2. Előbb a szárazföldön, aztán a vízen, de sohasem a levegőben.

Ha a Jézus felé vezető utakat Péter vízen járása segítségével szimbolizáljuk, akkor három útszakaszt különböztetünk meg, amelyek közül kettőt járnunk kell, a harmadikat - mint illuzórikusát - elutasítjuk.

A szárazföldön-járás jelentse az emberről való természetes útját, a vízen járás a hit természetfölötti útját és a levegőben járás a nem természetes, irreális vagy beteges Jézushoz közeledést.

2.1 Szárazföldön (természetes út)

Közismert tétel, hogy a természetfölötti feltételezi a természetet. Minél jobb és kidolgozottabb a természetes alap, annál több remény van arra, hogy a rá épülő természetfölötti élet, vagyis a hitből forraszó szeretet-élet gyümölcsöző lesz. Sok-sok Jézusra figyelmünk után most újra érdemes hangsúlyossá tenni az emberi alapok fontosságát. Ennek csupán három mozzanatát emelem ki.

Alapvető becsületesség

Sok erény gyűjtőneve ez. Van benne őszinteség, nyíltság, következetesség, kitartás, ragaszkodás az adott szóhoz, ígérek megtartása, a másik emberrel szembeni a tisztességtelen fogások mellőzése, egyszerűség, természetesség, realizmus, pontosság, stb. P. Hunya így határozta meg: „az ember erkölcsi adottságainak legmélyebb és legbelsőbb mozdulása, az ember etikai jellegének alapvetése.”

Teljesen valóságellenesnek tartom a magasabb aszkétikus erőlködéseket, amíg ezt az alapszintet meg nem szilárdítottuk. Ha viszont valóban sajátunkká lett, akkor úgyszólván nem is kell más aszkézis, „mint nem engedni a hiánytalan becsületességéből”. (P. Hunya)

Elégé ismert az a sajnálatos figura, aki szentnek képzelet magát, s talán jutott is valamire az életszentség terén, ugyanakkor nem tud ember lenni. A „túl szent ahhoz, hogy becsületes legyen” kijelentés csak humor. Mi így fogalmazunk: becsületes leszek, hogy szent lehessenek.

Munka-etika

Míntha túl sokat beszéltünk volna a munka másodrangú szerepéről az Isten Országának építésével szemben, olyannyira, hogy egyesek erényt csinálnak abból, ha munkahelyükön „lógnak”. Noha mondogattuk, hogy „szó ne érje a ház elejét”, mégis odajutottunk, hogy munkaetikánkat pontosabban kellene megfogalmaznunk.

A világ építése, emberibbé, használhatóbbá, kulturáltabbá formálása Istentől kapott emberi feladat. Egyetlen embernek sem szabad ettől a feladattól viszolyognia. Még akkor sem, ha mások rosszra használják a világ építését, esetleg öncélnak tekintik, vagy visszaélnék vele, pl. háborús pusztítások formájában.

A munkának nem csupán a megélhetés a motiválója, hanem egyrészt embervoltunk, amely csak alkotásban tud kibontakozni, másrészt az a szándékunk, hogy kulturáltabbá tegyük a világot, hogy egyre alkalmasabb teret készítsünk a szellem és lélek kifutása számára.

Mivel a keresztény ember, mielőtt keresztény, előbb ember - de legrosszabb esetben is a kereszténnyé válás erősíti emberré válásunkat és fordítva - ezért nem szabad a természetes alapjainkat kibontakoztató ténykedéseinket alábecsülnünk.

Mivel nemcsak hadiipar van, hanem fogyasztási cikkek is gyártunk, ezért nem elutasítandó szempont, hogy az egyébként pénzért készített munkadarabot is lehet különböző lelkiismeretességgel kivitelezni. Ilyen felfogásban a minőségileg elkészített munkadarab lehet szeretet-üzenet annak az ismeretlen embertársnak, aki használni fogja. Készséggel elismerem, hogy ez még nem a jézusi szeretet szintje, de vagy út arrafelé, vagy a Jézust követők számára az egyetlen becsületes munkamorál.

Munkám tehát ne legyen kizárólagos feladata életemnek, ne szolgálja a lehatárolatlan bírvágyat, ne legyen a másik ember elpusztításának, vagy bármiféle károsításának eszköze, de ezek kiszűrése után merjem olyan becsületességgel végezni, mint ami a keresztény ember programjából kihagyhatatlan. Munkám által is a szeretetet gyakorlom a másik ember felé, mint a jézusi szeretetnek első lépcsőfokát. Mivel a szeretetnek csak első lépcsőfoka, ezért tudom, hogy az igazi keresztény feladat még csak ezután következik.

Kimondhatjuk: aki nem becsületes a munkában, az vét a szeretet ellen. S aki becsületes, az a szeretetnek legalább a kisebb részét elvégezte.

Látjuk, minden munka része a szeretetnek, vagyis: a munka hivatásunk egy része. Bizonyos munkakörök-nél ez nagyon érzékletesen tapintható (ápolónő, orvos, pszichológus, nevelő...). Mindenki előtt nyilvánvaló, hogy eme esetekben a munka közvetlenül is a hivatást szolgálja, sőt mód nyílik a kifejezett segítő szeretetre, esetleg még az örömhír hirdetésére is. Épp az volna a helyes egyensúly, ha munkánk nem gátolná, hanem szolgálná hivatásunk többi részét. Így mondhatjuk: a

becsületes munka belépőjegy hivatásunk többi részéhez.

Fejlődni- akarás, kiteljesedés

„Az ember nemcsak valóság, hanem sokkal inkább valósítandóság" (P. Hunya). „Élni annyi, mint egy célra elhajítva lenni" (Ortega).

Ma egy sereg ember semmit sem tesz azért, hogy emberré váljon. Nem keres, és nem lát célt, nem lelkesedik eszményekért, nem feszül a magasságok felé. Pedig ezek híján csak emberalatti életet lehet élni: különböző hatékonysággal vegetálni. A természetes emberré-válás nélkülözhetetlen eszköze a fejlődni akarás. Már amikor az emberhalász szemével két csoportra osztjuk az embereket: primitívekre és ígéretesekre, akkor annak segítségével történik a szétválasztás: erőlködik-e a magasabb értékek felé? Akinek nincs „húzása" a több, szebb, nemesebb felé, végső soron az Isten felé, az sosem bontja ki szunnyadó lehetőségeit.

Tragédia a ma embere és a ma kereszténye számára, hogy többet foglalkozik a külvilág, mint saját maga alakításával.

„Az ember az egyetlen lény a világmindenségben, amely útban van önmaga felé" (Halász Piusz). Az élet ott emelkedik emberi színvonalra, amikor egy eszme szolgálatába áll, amikor célt, csillagot állít maga fölé. A nem keresztény ember sem lehet meg cél és célnak való odaadottság nélkül, legfeljebb ez a cél még nem az igazi, még nem a végleges.

Mi már értjük, hogy valójában emberré csak a legfőbb Cél szolgálata tehet, vagyis a hit az, amely képes az ember minden erőtartalmát mozgósítani, minden lehetőségét maximálisan ténylegesíteni. E szárazföldi úton most mégis csak azt emeljük ki, hogy nincs humánus, küzdés, erőlködés, fejlődni akarás nélkül. De ha így van, akkor a hit embere, a vízen járó Péter sem úszhatja meg kevesebbel.

2.2 Vízen (természetfeletti út)

Kierkegaard mondja: „Az a feladatom, hogy helyet készítek szívemben az Istennek." De ha helyet készíttettem, ha Isten lakást vett szívemben, akkor egyszerre elkezdek élni egy magasabb síkon. Ha hitem révén életemben valósággá lesz az Isten, akkor bekapcsolódik életembe egy emelő erő, amely arra képesít, hogy már ne csak a szárazföld vaskos talaján, hanem a vízen is tudjak közlekedni. Fölébe nőtem a természetnek. Túlmutatok rajta. Gyalogosból vándor lettem, hiszen akkor lesz az ember vándor, ha valaki várja, és addig vándorol, míg nem találkozik azzal, aki várja.

Az, hogy szívemben lakást vett az Isten, azt jelenti, hogy eljutott tőle egy üzenet hozzám. Eme üzenet nyomán olyan valóságosnak fogtam fel létezését, annyira komolyan veszem hívását, hogy vándorrá lettem érte. Ha egyszer elindultam feléje, sőt annyira elindultam feléje, hogy még a vízen is menetelek, az csak azért lehet, mert Ő szól, hogy hozzá menjek. Ez a szó, ez a hívás szárnyakat adott. Tudom, ha megszűnne hívása,

nem lenne több új napom. Elmerülnék a semmiben. Elmerülnék a céltalan vegetálásban. De szólt, s én a vízen is megyek feléje!

Ezt a természetfeletti utat három szempont köré csoportosítom:

Megismerni Jézus követelményeit

Mivel Jézus követelményei nagyon meghaladják ösztön-emberi színvonalunkat, másrészt épp eme követelmények teljesítése tesz legmagasabb rendűen emberré, ezért nagyon alaposan és egyre mélyebben meg kell ismernünk ezeket, hogy se bennünk, se másokban ne keltse azt a gyanút, hogy természetellenesek.

A hit élete egy állandó felfedező expedíció Krisztus mélységei felé.

Nagyon kell vigyáznunk, nehogy Krisztus követelményeit átszűrjük gyengeségeink előítéletein, és így lealkudjunk belőle épp azt, ami tipikusan jézusi, és amely képes a természet fölé emelni: vízen-jártunkban megtartani.

Ez a megismerés csupán elméleti marad, ha nem kívánom életemre alkalmazni, ha legalább megfogalmazásban nem akarom a nekem szóló jézusi utat felvázolni, és imáimban életemmel összehasonlítani.

Vállalni a keskeny utat

Aki nem ismeri Jézust és az általa hozott élet nagyszerűségét: immanens és transzcendens boldogságát, az örültséget fog emlegetni elveink hallatán és életünk láttán. Ahhoz, hogy bennünket, magunkat ne kezdjen ki ez a lesajnáló és lekicsinylő evilági szemléletmód, nagyon biztosnak kell lennünk afelől, hogy Istenhez nem vezet más út Jézuson kívül: „Senki sem juthat az Atyához, csak általam”(Jn 14,6). Olyanok vagyunk, mint a tér-izonyos gyerek, aki szüleiivel szakadékhoz ér. A mélység felett keskeny deszkapallón kell átkelni. Előbb körülnéz, nincs-e járhatóbb, nincs-e szélesebb út. A keskeny útra csak akkor lépünk elegendő határozottsággal, ha tudjuk, hogy valamennyi szélesebb út máshová vezet.

• Idő a segítő szeretetre

A keskeny úton járók „arccal a másik felé” járnak, hogy a másikat jobban lássák s értsék, törekvésében, boldogságában segítsék, így kapaszkodnak felfelé. Egymást tolják a kaptatókon.

A széles úton járók önmagukba záródva, apró élvezeteiket majszolgatva gördülnek lefelé, mit sem törődve egymással, hisz a vonzás úgyszólván örült tempót diktál.

Tehát a keskeny úton járnunk csak a másikat segítve lehet. Mennyi kifogást találunk arra, hogy nincs idő a segítő szeretetre. Még csak nem is a szórakozás vagy a kenyérkereset köt le. Újabban egyre többet hivatkozunk a szeretet rangsorára, és a szeretni-tanítást kijátsszuk a konkrét segítség ellen. Mintha csupán „szövegeléssel” le lehetne „bonyolítani” a szeretetet. Mintha bizony Jézusról nem hallanók, hogy „körüljárt jót cselekedvén”.

Keresnünk és szolgálunk kell az öregeket, betegeket, elesetteket.

• Pénz a vissza nem fizetőknek

Hogy a kapzsiság le ne láncolja szívünket, hogy a szeretet valóban növekedjék bennünk, ehhez konkrét összegeket kell azoknak juttatnunk, akik rászorulnak és nincsenek abban a helyzetben, hogy visszafizessék. Nem okatlanok akarunk lenni, akik könnyelmű emberek alantas szenvedélyeit segítik adományainkkal (iszákosok, költekezők...), de tudjuk, hogy Isten felé törekvő emberek is juthatnak átmeneti pénzzavarba, tehát kölcsönzünk nekik, vagy rászorulhatnak egy-két kivételes alkalommal testvéri segítségre (kezdő házások, betegség, építkezés...) s akkor ezt nyújtjuk visszavárás nélkül. Valamit mindig adunk a ténylegesen éhezőknek, még akkor is, ha tudjuk, hogy egy-egy ember adománya csak egy-egy emberen segíthet.

Ahhoz, hogy ezt tehesük, nagyon rendben kell lennie saját pénzgazdálkodásunknak. Aki csak a mának él, aki nem tesz félre, mert jövedelmét feléli, tehát nem takarékoskodik, az nem fog tudni adni a váratlan kérőnek, tehát nem fog tudni szeretni.

• Erőszakmentesség

Ha egyszer felismertük, hogy az erőszakmentesség Jézus tanításából és életéből kihagyhatatlan, mert konstitutív eleme mindkettőnek, akkor kell, hogy ez nekünk is ismertető jelünk legyen.

„Mit rákentek a századok - lemossuk a gyalázatot” - jelmonddal újra fénykévébe kell állítanunk azt, amiért Jézus életét is feláldozta, de amelyet elődeink oly sokáig nemcsak fényárnyékban hagytak, de tették annak épp az ellenkezőjét.

Valahogy fokozatokban kellene megedzenünk magunkat az egyre nehezebb helyzetek vállalására:

- Be kell látnom, hogy Jézus komolyan akarja az erőszakmentességet, mert ez szeretet.
- Magam sosem alkalmazok erőszakot.
- Másokat is lebeszélek az erőszak alkalmazásáról.
- Kikerülöm az erőszakosságra okot adó alkalmakat (saját provokatív magatartásom elítélem és mellőzöm; kitérek a fenyegető erőszak elől).
- Megtorlás nélkül elviselem az ütések (ha gyenge vagyok visszaadni, hatósághoz sem fordulok).
- Másokat sem védek meg erőszak alkalmazásával jogtalan támadás esetén.
- Életem is áldozom a szeretetért.

Fogni a testvérek kezét

A krisztusi ember: homo socialis - alapvetően közösségi.

Mivel századokon keresztül tenyésztették az a karikatúra, amit úgy hívnak, hogy „magán-vallásosság”,

ezért itt ugyancsak hangsúlybeli nyomatékot kell adnunk közösségi beágyazottságunknak.

- **Kisközösség**

Ha már egymásra találtunk, örülünk is annak, hogy foghatjuk egymás kezét. Hogy vagyunk, és együtt vagyunk. Hogy testvérek féltő és aggódó szeretete kísér. Hogy a szeretet légkörében kibontakozhatunk: magunkra és egymásra találhatunk.

Nagyon-nagyon becsüljük meg azt, amit eddig már közösen elértünk, amit miénknek mondhatunk. Ha úgy tetszik: látásmódunkat, avagy életvitelünket. Örülünk a kialakított gyakorlatoknak: közösségi összejövetelek, lelki-gyakorlatok, szentségimádások, karácsonyi ajándékok, közös ünneplések és lazítások. Vegyük észre a közösségnek való odaadottság és a nyújtott teljesítmények folytán kialakult rétegződést! Tudjunk örülni a testvér eredményeinek! A szellemi és lelkiéleti teljesítményt éppen úgy értékeljük, mint a gyakorlati ügyességet vagy szolgáló szeretetet.

Az öröm és elfogadás mellett a közösségi tagság állandó felszólítás arra, hogy keressük a helyesebbet, a jobbat. Nem lehetek kényelmes, másoktól szolgáltatást váró. Építően kell benne állnom abban, ami az enyém, ami a miénk.

Kincsnak, drágakőnek vagyunk birtokában. Forgassuk, hogy sziporkázzon!

- **Nagyközösség - Péter-hűség**

Jézus tizenkettővel kezdte, és az volt a szándéka, hogy ezek mindegyike újabb tizenkettőt neveljen az újabb tizenkettő nevelésére, és az így megindított „láncreakció” föld-méretűvé váljon. Ezt a szerteágazó közösség-burjánzást Önmaga és Péter révén kívánta egységesíteni. Jézus terve szerint tehát Péterhez tartozásunk feltétele Jézushoz tartozásunknak.

A mindenkori Péter is lehet hasonló az első Péterhez, aki hitében, vagy inkább bátorságában megfoghatott, aki külső erők, akaratát befolyásoló tényezők hatására Jézust is megtagadta, de Jézus érte is és - gondolom - utódaiért is imádkozott, hogy a Sátán kikérése és a Sátánnal való lepaktálás csak időleges legyen. Ugyanaz a Péter, akinek félelme felett - ott a főpap udvarán - kissé csóváljuk fejünket, az most itt a tavon szinte képtelen méretű hitéről ad bizonyosságot, amikor Jézus szavára vízre lép. A mindenkori Péternek életében is hol a vízen-járás nagyszerű tanúságtétele, hol az ijesztő rémek miatti félelem a szembeötlő. Nekünk mindezek és mindennek ellenére hűnek kell lennünk hozzá. Ő Jézus letéteményese az egység érdekében.

Ez a hűség nem azonos sem a szolgálai engedelmességgel, sem a tőle csupán eligazítást váró tétlenséggel. Péter merészebb volt ugyan a többinél, sokszor előretolták őt szócsőnek, de ő nem nélkülük és nem ellenükre nyilatkozott vagy intézkedett. Nevükben

beszélt. Az első Péter még egy tizenkettőn kívüli Pál szemrehányását is lenyelte. Ma azt mondanánk: fejlődőképes volt, és el tudta viselni a kritikát.

A ma Péterével is akkor dolgozunk együtt, ha felkínáljuk neki munkánkat, teljesítményeinket, ha lehetővé tesszük számára, hogy a kisközösségek között világméretben koordináljon, és a jézusi külön-imádság erejében bennünket a hitben megerősítsen.

Ha mi Egyházunkért aggódunk és megtisztítását, Jézushoz igazodását magunkon kezdjük, akkor a Péter-utódnak ezt örömmel kell nyugtáznia, jézusi módon kell véleményeznie, és a szerteágazó pozitív kezdeményezéseket koordinálnia.

Ahhoz azonban, hogy egyáltalán tudomásul vegyen bennünket, először látható eredményeket kell felmutatnunk.

2.3 Levegőben (Nem természetes út)

Jézus is, Péter is a vízen járt és nem a levegőben lebegett. A természetnek fölibe lehet nőni, de nem szabad semmibe venni.

A „levegőben járás” a természet semmibe vevését jelenti. A „levegőben járó” ember figyelmen kívül hagyja a természetes szempontokat értelmi, akarati vagy érzelmi síkon. Miért? Ezt a gyengeségtől az idegbetegségig szétnyújtott skála valamelyik osztása mutatja meg.

A fellegekben járó „keresztények” főbb típusai:

Át nem gondolás - meg nem okolás - álmisztika

Vannak olyanok, akik egyszerűen nem szeretnek gondolkodni. Az ilyenek hajlamosak arra, hogy lebecsüljék az értelem szerepét. Szívesen hivatkoznak arra, hogy a valóságnak csak kis része ragadható meg értelmileg. Emlegetnek elmondhatatlan élményeket, értelmet megelőző megérzéseket, irracionális felfedezéseket, művészi produktumokat, és elég nagy határozottsággal állítják, hogy szívük eligazítja őket: tudják, mit kell tenniük. Így tehát nem gondolják végig, amit hirdetnek, nem okolják meg, mit miért tesznek. Szívük indítására hivatkoznak, valójában csupán ösztöneik indításáról van szó. Hajlamosak átsiklani az álmisztikába, ahol komoly teljesítmények nélkül is hivatkozhatnak indításokra, megérzésekre.

Noha mi is tudjuk, hogy az értelemmel nem meríthető ki az egész valóság, mégsem mondhatunk le arról, hogy az értelem fényével bevilágítsunk a homályba addig, ameddig lehet, és nem akarunk már ott tapogatózni és tehetetlenkedni, ahol még láthatunk.

Ugrádozás - tervszerűség hiánya - idegesség

A neurotikusok sajátja a kapkodás, a mindenbe belekezdés, az ezt is, azt is akarás. Tervszerűség híján nem lesznek lemérhető eredményeik. Egy irányban tíz lépést tenni többet ér, mint tízféle irányban tízszer egyet. Hátha még ez az egy irány éppen életünk megtalált célja, felismert boldogsága!

A gyenge akaratú ember, aki kitartás híján nem tud eredményt elérni, azzal áltatja magát és másokat, hogy sokfelé kapkod, mindent bonyolít, egyszerűen: nyüzsög. Az ilyen emberre a lelki élet hiánya jellemző. Élete a nagy vágyak és kis képességek eredőjének karikatúrája. Azt gondolja, elég a jelenléte, hogy a dolgok menjenek. Üzemanyag betáplálás nélkül akar kocsijával közlekedni. Egészen pontosan: csak közlekedni akar, és nem eljutni valahová.

Pótkielégülések

Van, aki irreálisan túlbecsüli saját képességeit, teherbírását, érzelmi egyensúlyát. A lelkesedés első hevében túl gyorsan mondott le olyan dolgokról, amelyek hiánya később boldogtalanná vagy kielégületlenné teszi. A hősies másokért-élés hajrájában egyszer csak rádőbben, hogy épp az a kis melegség hiányzik neki, amit csak egyetlen személytől kaphatna meg. Mivel nem építette be szervesen érzelmvilágát a jézusi út szolgálatába, az irreálisan megtagadott érzelmek egyszer csak előbukkannak, és azon kapja rajta magát, hogy irigyli a mások kis örömeit: a gondtalan szabadidőt, a barátokkal lelöttyintett korsó sört, a másik aszszonyát vagy férjét, gyerekét, vagy ki tudja mijét. Így élete átcsaphat egy olyan szakaszba, a pótkielégülések legalizálásának korába, akkor, amikor a hivatás már csak ürügy arra, hogy azokat az örömeiket, amelyektől ő megfosztottnak érzi magát, lassanként visszalopja életébe.

Szerencsétlen ember ő, hisz korábban kívül rekedt a nyárspolgárok lapos világán, de később kívül rekedt a szentek természetfölötti hitén is, vagyis a szárazföldet elhagyva, a vízen járni nem tudva, a fellegekben lebegve kezdi irigyelni a gyalogosok egyszerű örömeit. Mióta ismerjük Krisztust, tudjuk már, hogy csak a természetfölötti életet élő ember a teljes ember. Hit nélkül nem lehet az embert meghatározni. A Krisztushoz el nem jutott ember, a természetes ember, még csak „előember”. Ám a Krisztushoz eljutott ember épp a természet átszellemiesítésével lesz egész emberré, tehát a természetet nem tagadni, hanem vállalni kell. Csak amit vállalunk, azt tudjuk megnevesíteni. „Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld”(Mécs L.), de ha a rózsát lemetszem a töről, csak idő kérdése, hogy elhervadjon.

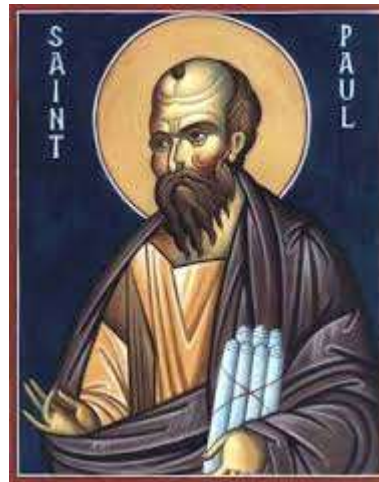
A krisztus ember számára két fajta magatartás lehet természetellenes:

- természetes alapjainak elhanyagolása,
- visszasüllyedni a csupán természetes életbe.

Uram, parancsold, hogy Hozzád menjek, először a szárazon, aztán a vízen, de sohasem a levegőben!

BAJNOK DÁNIEL

MI BAJUNK PÁLLAL?

Nagyon dühös vagyok rá. Ő vett el legtöbb időt az életemből. Húsz évet foglalkoztam vele egyfolytában. S most megint. Miért foglalkozom vele annyit? Mert nem értettem őt, s nem nyugodtam meg, amíg nem ismerem úgy, mint a tenyerem. '70 és '90 között minden szabad időmet rá áldoztam, amikor már túl voltam 50. évemen. De miért ez a késő szerelem? Dehogyan az. Megértettem, megszerettem a Názáretit. Négy évet áldoztam rá 1964 és 68 között, s lett belőle hat vastag szamizdat kötet (Keresések az Isten országát! 1990–91). Minek tanultam én hét évig katolikus teológiát, amikor az majdnem semmit sem hasonlított arra, amit a hat kötetben kihámozhattam az evangéliumok Jézus ajkára adott szövegeiből...? Minek? S ki ezért a felelős, ki ebben a ludas? Hát a Tartzusi... – gyanakodtam.

Az olvasott mondatokkal kezdődik Bulányi Gyurka bácsi egyik utolsó nagyobb lélegzetű munkája, a *Merre ne menjek? – Avagy hogyan lett a tartzusi Saulból Szent Pál?* Már ez a bekezdés is mutatja a cím létjogosultságát, hiszen művének első soraiban bevallja a Szerző, hogy „nagyon dühös” Pálra, aki régi és azóta számára bebizonyosodott gyanúja szerint felelős azért, hogy az általa a katolikus teológián tanultak és az evangéliumokban szereplő jézusi mondasok üzenete nem volt összhangban egymással. Emiatt vágott bele a végül nyolc kötetben megjelent Pál-szintézisbe (*Szent Pál teológiája* = SzPT), amely a szerző minden igyekezete ellenére kínosan visszhangtalan maradt a Bokron kívül, és olvasottsága, ismertsége köreinken belül is erősen kétséges. Mindössze annyit jutott el belőle a mai katolikus köztudatig, hogy a Bokornak „valami baja van Pállal”: kritikával illetjük, sőt szidalmazzuk a Népek Apostolát, és e viselkedésünk kimeríti a súlyosan romboló egyházkritika fogalmát, így alkalmas a Bokor egyházellenes arculatának erősítésére.

Nem hallgathatom el, hogy személyesen is érintett voltam az időskori „*Merre ne menjek?*” megszületé-

sében. Az szerző által 2001-ben újraindított görög tanfolyamon 2005 körül kezdtük olvasni Szent Pál *Galatáknak* írott levelét, csigalassúsággal haladva versről versre. A levél első fejezetének néhány mondata különösen elgondolkodtatott minket: „*Tudomásotokra hozom, testvérek, hogy az általam hirdetett evangélium nem embertől való. Hiszen nem embertől kaptam vagy tanultam, hanem Jézus Krisztus kinyilatkoztatásából. ... De amikor úgy látta jó-nak az, aki már anyám méhétől fogva kiválasztott és kegyelmével meghívott, hogy kinyilatkoztassa bennem Fiát azért, hogy jó hírként hirdessem őt a pogány népeknek, akkor azon nyomban nem hallgattam másra és vérre, és Jeruzsálemben sem mentem föl a nálam korábbi apostolokhoz, hanem elmentem Arábiába, majd ismét visszatértem Damaszkuszba. Három év múltán azután fölmentem Jeruzsálemben, hogy jól megnézzem magamnak Pétert, s nála maradtam tizenöt napig.*” (Gal. 1,11–18.) Miféle kivételes öntudatról tanúskodik ez a frissen megtért próféta? Hogyhogy nem akart találkozni a neki megjelent Jézust személyesen is ismerő tanítványokkal három éven át? Ez indította Gyurka bácsit, hogy a páli teológia rendszeres elemzésének elkészülte után két évtizeddel, közel kilencven éves korában megkísérelje leírni Pál fejlődésének történetét. A szinkronikus analízis után diakronikus vizsgálatba fogott, és ennek lett gyümölcse a Pál-szintézisnél jelentősen rövidebb, könnyebben olvasható, de helyenként már öregesen csapongó *Merre ne menjek?* Gyurka bácsi megtisztelt azzal, hogy engem kért föl a *Merre ne menjek?* kéziratának első átolvasására, és (ahogy írta) „*opponensi vélemény*” megfogalmazására. Már akkor is tudtam (és ma is tartom), hogy nem álltam készen erre a feladatra, de azért örülök, hogy néhány javítást, okoskodó kritikát megjegyzésemet megfontolta. Mindenesetre én, az „*opponens*” sokkal többet tanultam az elkészült dolgozattól, mint annak írója az én kommentárjaimból. De ez talán így is volt rendjén.

A címben fölített kérdés megválaszolásához legalább vázlatosan meg kell vizsgálni, hogy miben tér el Pál teológiai tanítása attól, amit az evangéliumokból és azokon belül is a Jézus ajkára adott mondatokból ki lehet következtetni. A teológusok e kérdésben a legkevésbé sem értenek egyet. Egy részük számára a válasz egyszerű: Pál tanítása minden ponton illeszkedik Jézuséhoz, és nem tér el attól; teológiai többlet csak annyiban mutatható ki, hogy Pál máskor (Jézus földi pályafutása és feltámadása után) és más környezetben, elsősorban a diaszpórabeli zsidók és a pogányok közt hirdeti Krisztus evangéliumát. Mások azonban úgy vélik, Pál markánsan más mederbe terelte a Jézus-mozgalmat, mint ahogyan azt akár az Alapító, akár annak közvetlen tanítványi köre elképzelte. A nem egyházi háttérű tudományos szakirodalomban ez a nézet számít többségi álláspontnak, azonban a kutatók igen eltérően ítélik meg a Pál és Jézus tanítása közti különbség mértékét és Pál szerepét a zsidóságtól elkülönült keresztény vallás kialakulásában.

Szó (ógörög ABC szerinti sorrendben)	Előfordulás			rgym (CP–Ev.)
	CP	4 Ev.	ÚSZ	
<i>agapaó</i> (szeret)	34	63	143	1
<i>agapé</i> (szeretet)	75	9	116	17
<i>adelphosz</i> (testvér)	133	97	343	3
<i>hamartia</i> (bűn)	64	42	173	3
<i>anthróposz</i> (ember)	126	325	548	0,8
<i>anér</i> (férfi)	59	47	216	3
<i>apostolosz</i> (apostol)	34	10	80	7
baszileia (ország)	14	126	162	0,2
<i>güné</i> (asszony)	64	103	209	1
<i>didaszkalosz</i> (tanító)	7	49	59	0,3
<i>didaszko</i> (tanít)	16	58	97	0,6
dikaoszüné (Istenek-tetszés)	57	10	91	11
<i>doxa</i> (dicsőség)	77	41	165	4
ekklészia (egyház)	62	3	114	41
<i>ergon</i> (cselekedet)	68	37	169	3
<i>ethnosz</i> (pogány)	54	39	162	3
euangelion (örömhír)	60	12	76	10
<i>hémera</i> (nap)	50	166	388	0,6
<i>theosz</i> (Isten)	548	304	1314	4
<i>Iészusz</i> (Jézus)	213	557	905	0,75
<i>Iudaiosz</i> (zsidó)	26	87	194	0,6
<i>kardia</i> (szív)	52	46	156	2
<i>küriosz</i> (úr)	275	273	718	2
<i>logosz</i> (ige)	84	130	331	1
mathétész (tanítvány)	0	234	262	0
<i>nomosz</i> (törvény)	119	31	191	8
<i>uranosz</i> (ég)	21	152	272	0,25
<i>patér</i> (anya)	63	275	415	0,5
pisztisz (hit)	142	24	243	12
<i>pneuma</i> (lélek)	146	102	379	3
<i>szarx</i> (hús)	91	24	147	8
<i>szóma</i> (test)	91	37	142	5
<i>hüiosz</i> (fiú)	40	255	375	0,3
kharisz (kegyelem)	100	12	155	17
Khrisztosz (Krisztus)	379	55	529	14

1. táblázat: Az ÚSZ gyakori szavainak rgym-je

Gyurka bácsi Pál-szintézise a szavak statisztikája és analízise felől közelítette meg Pál tanítását. A szavak előfordulását vizsgálva nem pusztán abból indult ki, hogy egy-egy szó Pálnál szerepel-e többször vagy Jézus ajkára

adva, hanem *relatív gyakorisági mutatóval* (*rgym*) számolt. Az *rgym* egy szám, amely azt mutatja meg, hogy a 27 újszövetségi könyv egy adott szava hányszor sűrűbben vagy ritkábban fordul elő a páli korpuszban (azaz a 13 Pálnak tulajdonított levélben: ez a *Corpus Paulinum* [CP]), mint az Újszövetség (ÚSZ) más könyveiben. Az *rgym* tehát mindig viszonyított gyakoriságot mér, de Gyurka bácsinál ez lehet a CP és az ÚSZ többi 14 könyvének sűrűségi relációja is, vagy a CP és a négy evangélium sűrűségi relációja is. Eközben természetesen azt is figyelembe kell venni, hogy a 13 páli levél terjedelmileg, azaz a szavak számát tekintve az ÚSZ alig egy-negyedét (pontosan 23,5%-át) alkotja, az evangéliumoknak pedig nagyjából felét teszi ki. Az *rgym* tehát vagy a többi 14 könyvhöz, vagy csak a négy evangéliumhoz viszonyítva mutatja a páli szóhasználat sűrűségét vagy ritkasságát, és e számot úgy kapta meg, hogy elosztotta egymással az adott kifejezés páli levelekben megfigyelhető sűrűségét és az ÚSZ többi könyvében (vagy éppen csak a négy evangélium-ban) tapasztalt sűrűséget.

A mellékelt táblázaton, amely az ÚSZ néhány igen gyakran előforduló szavát tartalmazza, jól megfigyelhető néhány fontos tendencia. Bizonyos szavakat a páli levelek sokkal sűrűbben használnak, más szavakat pedig jelentősen ritkábban, mint az evangéliumok. Külön figyelmet érdemel a jézusi tanításban oly fontos *mathétész* ('tanítvány'), amely tökéletesen hiányzik a páli terminológiából: egyetlen alkalommal sem használta. Használta viszont helyette az *apostolosz*-t ('apostol'), amely az evangéliumokhoz viszonyítva hétszer sűrűbben szerepel Pálnál, aki tehát nem Jézus tanítványának, hanem a feltámadt Krisztus küldöttjének tekintette magát. A táblázatot böngészve különösen azokat a szavakat érdemes figyelembe venni, amelyek páli *rgym*-je jelentősen eltér az átlagos sűrűségűnek mondható 1-es értéktől akár fölfelé (ebben az esetben Pál sűrűbben használja a kifejezést), akár lefelé (ez esetben Pál ritkábban él vele, mint az evangéliumok). Ilyen szó például a kegyelem (*kharisz*), a hit (*πιστις*), az Istennek-tetszés (*δικαιοσύνη*), vagy az egyház (*εκκλησία*). Ezek Jézus ajkán alig fordulnak elő, Pál számára viszont meghatározó jelentőségűek. A táblázat tartalmát Gyurka bácsi így summázta a Pál-szintézis elején: „Az evangéliumok Jézusa TANÍTVÁNYOKBÓL álló ORSZÁGRÓL beszél, Pál pedig EGYHÁZRÓL (41), amelynek KRISZTUS (14) a KEGYELEM (17) és a HIT (12) erejében megszerezte az ISTENNEK-TETSZÉST (11), ahogyan azt a páli EVANGÉLIUM (10) előadja.”

Ez persze jóformán csak játék a számokkal és a szavakkal – még ha az eredmény meglepően pontosnak tűnik is. Gyurka bácsi munkájának legnagyobb része a szavak gyakoriságán túllépve elemzi azok jelentését is. Így vette észre, hogy bizonyos szavak eltérő jelentésben szerepelnek Pálnál, mint az evangéliumok Jézusának ajkán. Egyik fontos és közismert példánk a *πιστις* ('hit')

szócsaládja, benne a *hinni, hívő, hitetlen* stb. kifejezésekkel. E fogalmat nagy terjedelemben tárgyalja mind a *Kereszettek az Isten Országát!* c. művében (KIO 40–47. numerus), mind a *Szent Pál teológiájában* (SzPT 50–66. numerus = IV. kötet: *Krisztus hűsége*). Az *rgym* alapján azt gondolhatnánk, hogy a hit fogalma Jézus tanításában kevésbé fontos, mint Pál gondolatvilágában, de ez nem lenne teljesen igaz. Inkább az a helyzet, hogy mást ért hiten Jézus, és mást Pál. Nagyon leegyszerűsítve és tömören megfogalmazva: a hit Jézus számára nem pusztán tapasztalattal és következtetéssel nem bizonyítható, tekintély útján közvetített tartalmak elhívését jelenti, hanem magatartást: a szeretet létrejöttébe bekapcsolódást, így keresést, erőfeszítést, megvallást, állhatatosságot, és a vele járó sorskövetkezmények hűséges elvállalását. A hit a tudat és a cselekvés síkján érvényesülő, azaz tettekben megnyilvánuló meggyőződés: igaznak tartás és a felismert igazság melletti hűséges kitartás. Jézus esetében ezt a szeretet-elv (azaz a hármasság eszmény) tölti meg tartalommal.

Pál hitfogalma sokkal bonyolultabb és kissé zavarosabb is, mert nála a *πιστις* egyszerre jelentheti 1) egyrészt Isten vagy Jézus hűségét és bizalmát irántunk, 2) másrészt a hittartalmak általunk való belátását és igaznak tartását, sőt a hittartalmakat nyújtó Istenre való ráhagyatkozást is, de 3) egyben jelentheti az ember cselekvő magatartásokban (szeretetben) kibontakozó hűségét is Isten/Jézus iránt. A hit középpontjában álló hittartalom egy szóban megfogalmazva a Krisztus-esemény. Pál gondolatvilágában ez egy kozmikus jelentőségű történés, amelynek valódi lényege azonban nem Krisztus e világra jövele (Atyától való elküldöttsége) vagy hároméves tanítói működése volt, hanem halála és feltámadása. Így válik Pál apostol gondolkodásában központi fontosságúvá a kereszt fogalma (SzPT, III. kötet: Krisztus keresztye). Ismét csak erős leegyszerűsítéssel élve: a kereszt Pál számára nem a jézusi élet következménye (ahogyan azt a KIO-ban olvassuk), hanem Krisztus életének célja, hogy ezáltal megszerezze számunkra az Atya jóindulatát és kegyelmét. „*Ha pedig Krisztus nem támadt fel, nincs értelme a mi tanításunknak, s nincs értelme a ti hiteteknek sem. [...] Ha pedig Krisztus nem támadt fel, semmit sem ér a hitetek, mert még mindig bűneitekben vagytok.*” (1Kor 15,14.17)

Ezzel eljutottunk a páli teológia lényegéhez, amelyet látszólagos belső ellentmondásai miatt Gyurka bácsi *három lépcsőnek* nevez. Ezek egymásra épülnek: az első nélkül nincs értelme a másodiknak, a második nélkül pedig a harmadiknak. Innen öt idézem:

„Az első lépcsőt adja az üdvtörténet Krisztusig bezárólag. A második és harmadik lépcsőt a Krisztus utáni üdvtörténet adja oly módon, hogy a második lépcső logikai és időbeli rendben megelőzi a harmadikat.

Az első lépcsőben három páli megállapítással találkozunk:

1a-tétel: A törvény (mózesi vagy nem mózesi) nem tett bennünket Istennek-tetszővé, mert képtelenek voltunk s vagyunk teljesíteni a törvényt.

1b-tétel: Jézus kereszthalála megszüntette a (mózesi vagy nem mózesi) törvény érvényességét.

*1c-tétel: Jézusnak a halál elszenvedéséig menő hűsége Istennek-tetszővé tett minket – potenciálisan. **Második lépcső:** Ahhoz, hogy az említett jézusi tett ténylegesen, aktuálisan is Istennek-tetszővé tegyen minket, igaznak kell tartanunk az első lépcső három páli megállapítását, azaz hinnünk kell. Ez a hit még nem cselekedet, hanem csak igaznak tartás.*

2a. Aki hisz, az Istennek-tetsző.

2b. Aki hisz, az nem cselekszik.

2c. Aki cselekszik, az nem él Istennek-tetszően.

Harmadik lépcső: Ebből a hitből folyik, hogy cselekedjünk olyan módon, hogy teljesítsük Jézus erkölcsi törvényét, a szeretetparancsot.

3a. Tennünk kell Jézus törvényét.

3b. Aki cselekszik, az nincs Mózes törvénye alatt.

3c. Aki cselekszik, az Istennek-tetszővé lesz.” (Merre ne menjek?, 27.1)

Ebben a hármas gondolati rendszerben válik érthetővé, hogy miért mondja Pál pl. a Galata-levélben többször is, hogy a cselekedeteink nem tesznek minket Istennek-tetszővé (Gal 2,16; 3,11.24; Róm 3,28; 4,5; stb., lásd SzPT 58e), és miért mondja közben azt is, hogy a hit „szeregeten át munkálkodik” (Gal 5,6), vagy miért beszél a „hit munkálkodásáról/cselekedetéről” (*ergon tész pisztiosz*, 1Thessz 1,3). Aki ugyanis igaznak tartja, azaz hiszi az első lépcső tartalmát (ez volna maga a második lépcső), az olyan módon cselekszik, hogy megteszi, amit a szeretet-parancs megkíván. Ha az „alap” nem is, de a tető, a csúcson azonos Jézusával: „a legnagyobb a szeretet” (1Kor 13,13). Ahogyan Gyurka bácsi fogalmazza a páli hit summáját egy mondatba gyúrva: „**Az Isten hűségét** (pisztisz – az 1. lépcsőé) **elfogadó** (pisztisz – a 2. lépcsőé) **ember a maga hűségét** (pisztisz – a 3. lépcsőben) **adja válaszként a maga Istenének.**” (SzPT 58c.)

A fentiekhez hasonlóan érdemes volna megvizsgálni a főleg Pál által használt fogalmak (az evangélium, a törvény, a kegyelem, a megváltás) jelentésbeli sajátosságait, és azt, hogy miképpen illeszkednek az imént fölvezetett három lépcsőhöz, de erre nincs lehetőség ezen írás keretei között – Gyurka bácsi vonatkozó munkáiban mindenki elolvashatja ezeket, és levonhatja magában a tanulságokat. Ám ennél is fontosabbnak tartom, hogy bemutassam a keresztyén kétezer esztendő néhány meghatározó jelentőségű írásán keresztül, hogy milyen elképesztő presztízsre tett szert Pál tanítása a keresztyénségen belül a jézusi üzenet rovására – csakúgy, mint a tizenhárom páli levél az evangéliumok rovására. Ezt fogalmazta meg Gyurka bácsi rendkívül provokatívan alábbi, szállóigévé

vált mondatában: „Az elmúlt kétezer esztendő során a Róm 13 kiütéssel győzött a Hegyibeszéd ellenében, nemcsak a keresztyén gyakorlatban, hanem – s ez a még na-

ÚSZ könyvei	ST	II. vat. zs.
Mt	908	119
Mk	107	42
Lk	474	57
Jn	652	133
ApCsel	185	83
Róm	734	102
1Kor	696	89
2Kor	218	61
Gal	194	83
Ef	249	91
Fil	92	28
Kol	96	48
1Thessz	33	17
2Thessz	25	8
1Tim	148	27
2Tim	56	17
Tit	33	7
Filem	1	28
Zsid	320	41
Jak	110	10
1Pét	54	39
2Pét	36	8
1Jn	109	22
2Jn	1	0
3Jn	0	2
Jd	0	1
Jel	113	21

2. táblázat: A ST és a II. vat. zsin. dokumentumainak hivatkozásai

gyobb baj! – a keresztyén elméletben is” (*Erény-e az engedelmesség?*, 1989, 151 = SzPT, VI. 86., 697). De hogyan lehetséges ez? Hát nem kéne fontosabbnak tartanunk az evangéliumokat Pál leveleinél? A II. vatikáni zsinat *Dei Verbum* kezdetű dogmatikus konstitúciója egyértelműen fogalmaz: „Köztudomású, hogy az összes szent irat közül, még az újszövetségiak közül is méltán kimagaslának az evangéliumok, mert elsősorban ezek tanúskodnak a megtestesült Igének, a mi Üdvözítőnknek életéről és tanításáról” (DV 18.).

	A <i>Summa Theologica</i> hivatkozásai az ÚSZ-re			A II. vat. zsin. dokumentumainak hivatkozásai az ÚSZ-re			
	Szavak száma % (görög)	Hiv. összesen	Hivatk. %-ban	rgym (CP – többi)	Hiv. összesen	Hivatk. %-ban	rgym (CP – többi)
Teljes ÚSZ	100,00%	5644	100,00%		1184	100,00%	
CP	23,48%	2575	45,62%	2,73	606	51,18%	3,4
Evangéliumok	46,92%	2141	37,93%		351	29,64%	
ÚSZ CP-n kívül	76,52%	3069	54,37%		578	48,81%	

3. táblázat: A CP idézettségének rgym-je

Nos, a valóság nem egészen ezt mutatja. Nem szeretnék belemenni abba a kérdésbe, hogy hatástörténetét tekintve milyen eredménnyel járt a Római levél 13. fejezete, amely az államhatalom jogos erőszakmonopóliumát taglalja. Pál nyilván nem gondolta, hogy a történelemben később számtalan uralkodó és rezsím erre hivatkozva magyarázza majd meg a maga Istentől rendelt hatalmát. Nem taglalom azt sem, hogy Szent Ágoston Pálra hivatkozva (1Kor 15,21; Róm 5,12) alkotta meg az ősszlők „eredeti” vagy „áteredő” bűnének konstrukcióját, amely bünt a keresztség szentsége hivatott hatálytalanítani. Inkább azt mutatnám be két táblázat és Gyurka bácsi módszere segítségével, hogy a keresztyén kultúra két nagy hatású alkotása mennyivel is gyakrabban hivatkozik Pál leveleire, mint a négy evangéliumra. A 2. táblázat azt mutatja be, hogy hány alkalommal hivatkozik az ÚSZ egyes könyveire a középkor legnagyobb keresztyén gondolkodójának, Aquinói Szent Tamásnak a *Summa Theologica* (ST) című műve, valamint a 20. századi katolikus egyház egyik legfőbb dokumentumgyűjteménye, a II. vatikáni zsinat dokumentumai. Az egyes ÚSZ könyvek mellett látható számok azt mutatják, hogy a ST, illetve a zsinati dokumentumok hány alkalommal hivatkoznak az adott könyvre. Ami Aquinói Tamás művét illeti, az összesen 5644 újszövetségi hivatkozás közel fele Pálra vonatkozik, holott a CP kevesebb, mint egynegyedét teszi ki az ÚSZ terjedelmének (lásd 3. táblázat). Ha segítségül hívjuk az *rgym* fogalmát, akkor megállapíthatjuk, hogy az ÚSZ többi könyvéhez viszonyítva a ST 2,73-szor sűrűbben hivatkozik Pálra, mint a többi 14 könyvre, beleértve az evangéliumokat is. Ráadásul több tucatnyi alkalommal emlegeti is őt: „Az apostol mondja” – írja Aquinói Tamás, és ekkor teljes természetességgel Pálra gondol. (Itt érdemes megjegyezni, hogy Aquinói nem tizenhárom, hanem tizennégy könyvet tulajdonított Pálnak, hiszen a Zsidókhoz írt levélből származó idézeteket is sokszor a fenti fordulat vezeti be. Ha ezt is hozzászámolnánk a páli korpuszhoz, akkor a ST páli hivatkozásainak az ÚSZ többi 13 [!] könyvéhez viszonyított *rgym*-je 4 fölött volna, és a hivatkozások abszolút értékben is fölülmúlnák a többi könyvre történő hivatkozások számát.) **Akárhogy is, Pál numerikusan definiálhatóan fontosabb szerzője az Újszövetségnek az ST számára, mint bármely más szerző.**

És vajon mi lesz az eredmény, ha eljártsszuk ugyanezt a játékot a katolikus közelmúlt legfontosabb szöveggyűjteményén is, a II. vatikáni zsinat teljes dokumentumtárán? Azon a szövegkorpuszon, amelynek imént idézett mondata kinyilvánította, hogy az ÚSZ összes könyve közül kiemelkednek az evangéliumok... A zsinati dokumentumok elérhetők egybegyűjtve az interneten, így végigfuttattam rajtuk egy hivatkozáskeresést: ennek eredményét láthatjuk a mellékelt táblázatokban. Az eredmény szerintem ismét meglepő. A II. vatikáni zsinat szövegei többször idézik a 13 páli levelet, mint az összes többi 14 könyvet együttvéve (beleértve az evangéliumokat is). Az ÚSZ deklarált elsőbbségének ellenére arányaiban még sűrűbben idézik Pált, mint a középkorban Aquinói Szent Tamás.

De vajon miért is baj ez? Azért, mert érzésem szerint a keresztyén történelemben a páli eszmeiség első két lépcsője vált meghatározóvá, és nem a harmadik. Az Ádám bűne miatt ránk megharagudó, aztán Krisztus kereszthalála és feltámadása által kiengesztelt Isten képe „lemosta a pályáról” a tékozló fiú apját (a „tékozló Isten”, ahogy Timothy Keller írja könyvében). Nagyon egyszerűen megfogalmazom, amire gondolok: azt hiszem, hogy a kevésbé fontos dolgokat tettük dogmává és hitünk középpontjává, és közben hagytuk háttérbe szorulni az igazán fontos dolgokat. Engedtük, hogy az legyen a lényeg: ki mit hisz, és nem az, hogy ki mit tesz Istenért és az emberekért. Az első két lépcsőn botorkálunk, és mivel sokszor nem jutunk dűlőre e hittartalommal, el sem jutunk a harmadikig, a szeretetig. Ez a hittartalom azonban egyre kevésbé izgatja a mai korban felnővőket: az én korosztályomat és az utánam jövőket. Ezért tartom döntő jelentőségűnek, hogy beszéljünk Pálról, értsük meg, hogy mit tanított, és tanuljuk meg tőle, amit tanulni érdemes – ez pedig számomra a harmadik lépcső üzenete, és Pál haláláig tartó hűsége mindahhoz, amit felismerni vélt. Nem kritizálni akarom Pált, nincs is jogom hozzá, hiszen vajon hol tart az én Jézus melletti elköteleződésem hozzá képest? De attól még, hogy „tudom a helyemet” Pál mögött, nem hunyhatom be a szemem, hogy ne lássam, ami körülvesz. A dogmatika győzött a morál fölött. A katolikus Szentmise állandó részei szinte mind dogmatikai és krisztológiai tartalmúak, azaz a páli hitletémenyen alapulók:

„Krisztus a mi Urunk által... aki él és uralkodik... aki üdvösségünkért föláldozta önmagát, stb. stb.” A fiatalok közül sokan csak fél szívvel mondják (vagy egyáltalán nem mondják) a Hiszekegy szövegét, amelyben egyetlen erkölcsi tartalmú megállapítás sincs, hanem csupa páli első-második lépcső, kiegészülve az Újszövetségen kívüli szenthagyomány számos elemével. Ennek kritikus megállapítása közbotrányt okozhat a hívek idősebb generációi számára, de meg kell értenünk, hogy ez az első két lépcső ma már nagyon keveseket vonz.

Azt gondolom, a harmadik lépcsőt kéne megerősítenünk, és vissza kell térnünk a páli hitfogalomtól a jézusihoz: értelmünkkel és szívünkkel egyszerre fölismerni, hogy a Megváltó üzenetének lényege a gondolkodás-átalakításból származó élet-odaigazítás, és nem egy kétezer évvel ezelőtti áldozat kozmikus jelentőségének tudomásulvétele. Ez talán kihúzná a talajt a hitvitákból születő vallásháborúk alól is. Úgy képzelem el az élet folytatásának értelmes lehetőségét, hogy többet beszélünk végre Jézus nyelven és fogalomkészletével (templomban és azon kívül is), mint Pálén, mert így válik világossá számunkra, hogy nem az az igazán fontos, mit hiszünk, hanem az, hogy mit teszünk. Szent Jakab levelének szavaival: „Mutasd meg nekem tettek nélkül a hitedet! Én viszont tetteim alapján be fogom bizonyítani neked a hitemet” (Jak 2,18).

(Lelkigyakorlatos előadás szerkesztett változata. Elhangzott 2015. június 27-én Törökbálinton.)

A 2. és 3. táblázat elkészítéséhez felhasznált online források:

— A Summa Theologica hivatkozási indexe:

<http://www.sacred-texts.com/chr/aquinas/summa/sum654.htm>

— A II. vatikáni zsinat dokumentumai:

<http://www.ppek.hu/k26.htm>

KIRÁLY IGNÁCZ

SORSKÖZÖSSÉGBEN...

Bokor Közösség 1990 előtti élete számos írásos feldolgozásban mutatja be azt az életjelenséget is, melyet belső szóhasználattal „sorszazonosság”-nak nevezünk. Sorszazonosság Jézussal. Minden valamirevaló elv és magatartás, hatások vált ki környezetéből. Ezek lehetnek pozitívak: *jó példaként* méltathatják élhető és éltető igyekezetünket (mindennapi életünk fegyelmét). Lehetnek méltatónak látszóan *távolságtartóak*: csodabogárként, különlegességként, érdekességként kezelhetik teljesítményeinket (erősen nagycsaládos értékelmutatásainkat). Lehetnek *óvatos* szemmel ránk tekintőek: veszélyeket hordozó, számukra bajt hozó lenne, ha ők is ezt és így tennék. Végül

ezek a kiváltott hatások lehetnek *ellenségesek*: káros, ártalmas, tehát üldözendő irányzat az, amit a Bokorhoz tartozók képviselnek szavaikban és tetteikben.

Jézus élete bőségesen hordozta ezt a sokféle hatást. Igény kielégítések sikeressé tették: megetetések és gyógyulások tömegeket vonzottak. Követésre hívó szavai távolságtartó kötözködést eredményeztek. Tömegmozgalmá szerveződő munkálkodása közveszélyes politikai, vallási ellenséggé tették. Az ő esetében is beigazolódott, hogy Szövetségek, Szövetség megújítások vérben születnek. Saját Golgotáját kisebb bajnak tartotta, mintha a Szeretet Országa ügyétől fordult volna el a maga biológiai életének megmentéséért. Hűségének vértanúság volt az ára.

1./ **Sorsközösségünk évszámok tükrében** (példák a teljesség igénye nélkül).

1949: Zaklatási, letartóztatási veszélyeztettség miatt házankénti közösségi élet, titoktartási fegyelem, erős belső összetartás alakult ki.

1951: A megroppantott katolikus egyházi vezetés miatt „vértanúképző főiskolát” csinálnak a magukra hagyott bázisközösségi sejtek.

1952: A Bokor alapító atyjának, Bulányi páternek és kilenc társának letartóztatásával és súlyos börtönítéleteikkel mutatta ki a kommunista hatalom, hogy ellenségnek tekinti a katolikus kisközösségi mozgalmat.

1960: Megfélemlítés, reményvesztettség után ismét életre kel a Bokor, Bulányi atya kisközösségi barátkozásai nyomán.

1975: A katolikus hierarchia vezetője maga igyekszik teljesíteni a kommunista vezetés, számára előírt feladatát, a közösségek ellehetetlenítését, felszámolását.

1977: Látványosan 30 útlevelet vonnak be a Bokorhoz tartozóktól, megfélemlítés és figyelmeztetés céljából.

1979: A katonaság megtagadásával elindul egy egyházi és politikai közös üldözés, súlyos fogház és börtön ítéletekkel.

1981: A magyar katolikus hierarchia Lékai bíboros vezetésével Bulányit eretnekké nyilvánítja, a vele közösségben lévő papokat áthelyezésekkel, felfüggesztésekkel, kitiltásokkal akarja „egyházhűsége” kényszeríteni.

1982: Nyílt szakadást hoz létre a bíboros azzal, hogy nem hajlandó bokros papokkal misézni. Bulányitól meg is vonja a magyarországi nyilvános misézés jogát.

1983: A Bokor szamizdat irodalmának (Karácsonyi Ajándék) „közúti ellenőrzés fedése alatt” történő elkobozása, pénzbüntetéssel megváltható börtön ítélettel.

1985: Templomokból kiszorulva erdőkben tartjuk ezután nagyobb rendezvényeinket.

1987: A harmadik világban élő szegények megsegítésére küldött és elfogott adomány miatt letartóztatás, bíróság és egy év felfüggesztett börtön járt a „valuta kiajánlás büntetett” elkövetőnek.

A fentiek és az itt nem említett esetek bőséges írásos dokumentálásáról a Bokor szamizdat irodalmának Dokumentum kötetei gondoskodtak.

2./ Sorsközösségünk a belső rendteremtés tükrében.

Állambiztonsági szempontból kiemelt fontosságú mozgalmakba a hatalom igyekezett beszervezni informátorait. Ez alól a Bokor sem lehetett kivétel. Az ötvenes évek közepén előkerült dossziéból kiderült, hogy csak Bulányiról, közel harminc megfigyelő adta le folyamatosan jelentéseit. A naiv és jószándékú fiatalok, a botrány lehetőségű életvitelükben magukon fogást engedőek, a külföldi kapcsolataikért megszorogatók, a megélhetésért, előre lépésért, karrierért vállat együtt működők széles köre szötte át az ország társadalmát. A Bokor jézusi elkötelezettsége és összetartása leszűkítette a belső kollaborálás lehetőségét. Ennek ellenére minden lényeges dolgunkról, szerencsére főleg utólag, jelentés készülhetett (KV találkozók, lelki gyakorlatok, rendezvények).

Akit naivan beszerveztek, az belső tapasztalatai után visszautasíthatta megbízatását. Aki emberi kiszolgáltatottsága révén lett informátor, az bűnbánatot tarthatott. Aki lelkiismerete előtt megtartotta magának múltját, az sem lett kényszerítve a bevállásra. A szeretet rendjében helye van az irgalmasságnak, de nincs helye a hazugságnak. Helye van a belé karolásnak, de nincs helye a kiközösítésnek. Helye van a személyes kiengesztelődésnek, de nincs helye a „hírértékű” botrányokozásnak. Ezt a szándékot fejezi ki belső rendteremtésünk alap állása: fenn tartjuk a személyes bűnbánat jogát mindenki számára, ugyanakkor fenn tartjuk a megbocsátó szeretet kötelezettségét mindannyiunk számára.

Sajátos sorsársi közösség az is, mikor valaki azért lett kollaboráns, mert kiszolgáltatottjává, kényszerítettjévé vált a hatalomnak. Sorsársi közösség az is, mikor valakiről azért számoltak be, mert „szigorúan titkos” minősítésű célszemély volt a hatalom szemében és így lett kiszolgáltatottá. A kettő közötti lényeges különbség elbírálását Istenre és az egyéni lelkiismeretre bizzuk. A Bokor szemlélete és magatartása sosem volt titkos. Arra szövetkeztünk Jézussal és egymással, hogy amit az Isten Országára vonatkozóan gondolunk, azt hirdessük. Elveinket és ezt megélni akaró életjelenségeinket illetően sosem volt titkolni valónk. Szervezeti és működési belső dolgainkat illetően azonban volt mit titkolnunk. Rendezvényeink (lelki gyakorlatok, táborok, ünnepek) zaklatása és ellehetlenítési törekvése miatt a konspiráció szelíd, de leleményes eszközeivel védekeztünk. A hatalom költséget nem kímélő eszközei (személyes megfigyelés, lehallgatás, kamerás figyelés, követés...) a mi szerény, de határozott önvédelmünkkel találkozott: beszéd fegyelme, információs titoktartás, lehallgatás műszaki felszámolása (lebontással, zavaró rádiózással, sétáló megbeszélésekkel...), naptári fegyelem, önmagunk és egymás védelme... Van „jogos” önvédelem.

Csak hogy ez alatt mi az erőszakmentes talpraesettséget, a testvérbaráti összetartást, a leleményes fegyelmet értjük.

3./ Sorsársi tapasztalataimból...

a./ Karrier? P. Lillával, bokros testvéremmel együtt pályáztunk a Széchenyi Könyvtár jó fizetésű szervezési osztályára, egymásról nem tudva. Megnyertem. A felvétel írásos rögzítések között volt velem, hogy magasabb helyről kapott feltétel: hagyjam abba a templomon kívüli kisközösségi „szervezkedéseimet”. Jót neveltünk Lillával, mikor mindez kiderült: egy jó állás ilyen „árulkapcsolással” számunkra nem volt elfogadható. Inkább a tanári oklevél után, egy asztalos szakképesítés segített megélhetési gondjainkon.

b./ A Rk. Hittudományi Akadémiáján 5. évem elejétől (1972/73) az íróasztalomon, a faragott kereszt tövében ott volt a jegygyűrűm. Kollaboráns évfolyamtársam közölte: tudunk ám arról, hogy nem akarsz magad pappá szenteltetni és menyasszonyod van. De nem csinálunk botrányt, mert ezt te sem titkolod. Arról is tudunk, hogy régen szeretnél Párizsba kijutni. Megbízóim felkínálják ezt két évre neked, ha Saulchoir-i tanulmányi idő alatt együtt működsz velük... Csúnyát mondtam (utána meggyóntam...) és hálát adtam a közösségem keveretlenségre nevelő erejéért. Ha házassági szándékomon fogást találnak, mi mentett volna meg? Ha álmaim nem rendelődtek volna jézusi hivatásom alá, vajon mivé lettem volna?

Legyen itt egy olyan „tömjénfüstös” jelentés, melyet viccesen úgy szoktunk mutatni: majd a szentté avatási aktamba is tegyék be... „Haladó gondolkodású minden téren. Szünidőkben nehéz fizikai munkát végez. Alulról jött ember, aki ismeri a problémákat. Nem szimpatizál az aulával s a távolabbi hierarchiának sem feltétlen híve minden esetben. Önálló gondolatai vannak, s azok mindig modernnek. A szemináriumi előljárókat s az akadémia tanári karának nagy részét nem tekinti autentikusnak.” („Rajna Vilmos” fedőnevű teológus jelentése, 1972).

c./ Szamizdatunk elkobozása. Amikor 1983-ban URH-s rendőrök zárták le a házunktól kivezető három utcát és az egyikkel leállítottak bennünket M. Jóska Trabantjával, lebuktunk. Kettőnk elkülönítettek. „Sajtórendészeti szabálysértés” vétségét fogalmazták meg hosszas rendőrségi kihallgatások után. Aggódo közösségi testvéreink és családaink felé este elmondhattuk: az a megtiszteltetés ért, hogy Jézusért és a testvéreinkért átestünk a „tüzkeresztségen”. Inkább kifizettem a félhavi béremet jelentő büntetést, mintsem börtönbe menjek 20 napra. Szégyen ide, szégyen oda, de belül büszke voltam, hogy „méltónak találtattam erre”.

„A szerv beosztottai közúti gépjárműellenőrzés fedéssel bulányista propagandaanyagok szállításán tetten érték dr. M. József és K. Ignác bizalmas nyomozás alatt álló személyeket... az elkobzott anyagokat az AEH-nak megküldik...” (Részlet 1983 dec. 21.-i Földesi miniszterhelyettes által jóváhagyott jelentésből.)

d./ Valuta bűncselekmény. 1987-ben a kommunista jogalkotók már új, valutakorlátozást enyhítő rendeleten dolgoztak. Ezért csak egy év börtönt utalt ki a bíróság, azt is két évre felfüggesztve. 1100 dollár, Indiai éhezőknek szánt adomány ennyit ért akkor a bírósági mérlegen. Lélekemelően regényes történet volt. Esti háromfős, letartóztatási paranccsal jövő civil ruhás rendőr, akkor „még csak” kilenc gyermek a vacsora asztalnál, meghökkent rendőri arcok, helyben megejtett kihallgatás és jegyzőkönyv a mi írógépünkkel, zavart és udvarias elköszönés. Már számukra is világos volt, hogy itt nem valutaüzérkedés büntette történt. A bíróságra azzal mehettem, hogy, ha a várható kapom, akkor is a családomat majd átölelik testvéreim. Nyugodt voltam. Az én dolgom most, hogy tanúságot tegyek a jézusi adástörvényről. Honnan kap ilyenkor az ember ekkora békességet?!

Ilyen kicsi megmérettetések is nagy erőforrást jelentettek.

4./ Erőforrásainkról.

Valamiért, valamit. Jutalom a megbízótól, Jézustól. A jézusi „százannyi”, valóság. A galamb keveretlenségű, ugyanakkor az okos talpraesettséggű ember nincs egyedül. Különösen akkor nincs, mikor üldöztetést kell elviselnie. Fogást nem ad, butaságot igyekszik nem csinálni, tehát nyugodt a lelkiismerete. Ha mindez veszélyben lenne, *a bűnbánattal* gyorsan kilábalhat a veszélyeztetettségéből.

Kiszívetésű nagycsalád gyakran kerül anyagi zavarba. A névtelen *testvéri segítség* megmentettek attól, hogy elfeladás árán jobb állásra törekedjenek. A hatalom magabiztos képviselői előtt számunkra erőforrás, hogy nem vagyunk egyedül: értem is aggódnak, nekem is drukkolnak, a mi jézusi tájékozódású eszköztárunkkal mindent megtesznek megsegítemre és mindez szerettemre, családomra is érvényes.

Pozitív jövőképet tanulunk az evangéliumok Jézusától. 15 példabeszéddel akarta fejükbe plántálni, hogy az Isten Országáa ott van, ahol egy is jelen van a hozzá tartozók közül. Ennek az optimizmusnak gyökerei túlmutatnak a földi küzdőtéren. Ha az ember sokat foglalkozik Jézus dolgaival, óhatatlanul átragad rá egy ősbizalom. Jézus Istene nem kockajátékos, nem bújócskázó kísérletező. Nem akarhat átverni, becsapni. Jézus mindenesetre bizalomra méltónak mutatta be az ő Atyját és a mi Atyánkat. Az üdvösség reménye az égre tekintés, miközben két lábbal a földön kell járnunk.

Pozitív emberképet jelent, ha istenkép reményűnek gondolom az embert. Van esély jónak lenni. Annak ellenére van esély, hogy sok erő ennek ellene dolgozik. Minden történelmi és egyéni élethelyzetben ára van az Istenhez tartozásnak. Jézus mást tart emberhez méltó életvitelnek, mint a világ. Ha sikerül elég radikálisan képviselni ezt, akkor szükségszerűen megszorodnak az elviselni valóink. Ezek pedig megerősítik hűségünket: teher alatt nő a pálmánk...

Látván az emberek sokféle küszködését, lehet, hogy a jézusi út az egyedüli emberhez méltó út?

MERZA JÓZSEF

LEVÉL LÉKAI LÁSZLÓNAK

Tisztelt Biboros, Prímás, Érsek Úr!

„Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek, miképpen kezdetbe, most és mindörökké.”

Még ma is hallom ezeket a szavakat, amelyekkel Biboros Úr lezárta négyünk közös imáját. Két testvéremmel ke-restem fel akkor Önt, talán három évvel ezelőtt, hogy egy, számunkra fontos kérdésről beszéljünk azzal a testvé-rünkkel, akit Jézus Krisztus egyházmegyénk legfőbb Pásztorának rendelt. Azt gondoltuk, hogy a keresztények tanácskozásának imádsággal kell kezdődnie, és Biboros Úr magáévá tette kérésünket.

Imádkoztunk.

Az egyik imádkozó Kovács László volt és arra is emlékszem, hogy első szavai azt fejezték ki: mennyire örül, hogy együtt imádkozhat főpásztorával.

Az ember az emlékeiből is él, s amikor e levelem írásához hozzáfogtam, önmagamnak is válaszolnom kellett a kérdésre: bolond remény volt-e az, amikor néhány évvel ezelőtt azt hittük: megindul majd a beszélgetés a Főpásztor és hívei között arról, hogy miképpen tudják közelíteni nézeteiket egymáshoz, s egymással együtt Jézuséhoz, szeretetben és kölcsönös megértésben? Bolond remény-e továbbá az, hogy még ma is levéllel fordulok ahhoz a Testvéremhez, akinek kemény szavai újból világossá teszik számomra, hogy a párbeszédnek csak egy fajtáját hajlandó önszántából gyakorolni: azt, amelyikben autoritá-tíve ő mondja meg, mi az igazság. Tehát értelmes dolog-e kérni, figyelmeztetni, tolamakodni, kellemetlenkedni, amikor már jól tudhatnám, hogy nemkívánatos álláspontot képviselek az Ön számára?

Pál testvérünktől azt tanultam meg, hogy a kereszténység bolondság, mória.

Bolondul bízni kell az emberi lelkiismeret – kortól független – megújulni tudásában és bolondul bízni kell Jézusban, akinek a papja, és akinek örömhírét kezében tartja. Amíg egy Atya gyermekeinek valljuk magunkat, egy Példánk van, akit utánozunk, egy Lélekre figyelünk, aki tanácsot ad nekünk, egy a Szentírásunk és egyként vállaljuk történelmi örökségünket, addig mindig van remény, hogy szót érthetünk. Igen, megérthetjük egymást, alakíthatjuk egymást igazságban és szeretetben.

Miután most megvallottam Önnek hitemet, reményemet és szeretetemet, elmondok valamit abból, amit ma igaznak és fontosnak látok, azzal a felelősséggel, amire a Zsinat után minden keresztény kötelezve van.

Kovács László személyében Ön az egyik legjobb papját tiltotta el az evangélium hirdetésétől, azaz a „katonai rend” kifejezésével élve: Ön olyan hadvezér, aki legjobb katonáit veti fogságba és így teszi harcképtelenné seregét. Kovács László ügyének elbírálásakor alapvetően idegen, nem egyházi szempontok határozták meg döntéseit, nem „Isten tervei szerint” gondolkodott.

Kovács László megbüntetését úgy határozta el, hogy nem adott helyet bírósági tárgyalásnak, nem hallgatta meg őt személyesen, s ezzel súlyosan megsértette emberi jogait. Az elmúlt két évben ötször álltam bíróság előtt és most azt látom, hogy az ateista elvekre épült állami törvényhozás méltányosabb a vádlotthoz, mint az irgalmas szívű Jézus alkotmányára épült egyházi jogrend egy alkalmazója. Kovács László elleni eljárásával Bíboros Úr olyan precedenst teremtett, amelyre hivatkozva törvényt és Istent sértő határozatok sora születhet meg a magyar egyház kárára.

A fenti állítások bizonyítás nélkül sorakoznak fel. Ha Ön nem akarja megváltoztatni álláspontját, akkor kár bizonykodni. Ha viszont tényleg érdeklik a bizonyítások, akkor bármikor pótolhatom. Nem szaporítom az állítások sorát sem, mert annak is csak akkor van értelme, ha meghallgatásra talál. Levelem célja nem az, hogy tanítgassam Önt. Mint ahogy nem bírálom az esztergomi beszédben kifejezett gondolatait sem. Végtére is, ha egy sokat utazó idős főpap úgy fogalmaz, mintha hallatlanba venné az egész keresztény és nem-keresztény világban áramló gondolatokat, akkor csak arra következtethetek, hogy ez a testvérem, valami okból, nem akar látni és hallani. Vagy lát és hall, de azt valami okból nem akarja elmondani. Ezért más a levelem célja.

Ön a Lelkiismeret Embere.

Mindenki, aki valamelyest is próbálgatta Jézus útját, tudja, hogy e helyen van üdvösségünk legsebezhetőbb pontja. Lophatunk és verekedhetünk, paráználkodhatunk vagy rosszat kívánhatunk másoknak, mindez többé-kevésbé büntudatot ébreszt bennünk. De életveszélyes helyzetbe kerülünk, ha módszeresen átformáljuk lelkiismeretünket: nem fogjuk tudni felismerni hibáinkat és Istennek tetsző dolognak fogjuk tartani, ha likvidáljuk Isten embezeit. Nem lenne baj, ha tőlünk függetlenül alakult volna ki ilyen látásunk, de halálos a veszedelem, ha mi kötöttük volna meg Isten bennünk lakó Szent Lelkét. Találóa hívja ezt a bennünk lakó Lelket sok nyelv lelkiismeretnek. Igen, így van, a Lélek tárgyi ismereteket is birtokol, amikor jó tanácsokat ad a jézusi okosságra. S most megkérdem Öntől: hogyan merészelt ex constientia informata dönteni, amíg gondos atyai szeretettel, egyéni beszélgetések sorozatával, meg nem győződött arról, hogy mi van a bűnösnek vélt másik testvére lelkiismeretében? A keresztény étellel kapcsolatos kérdések mind lelkiismereti kérdések. Itt lélektől lélekig érő vonatkozások vannak. Itt a segítő testvéreknél el kell jutnia a segíteni kívánt testvér lélekéig. Bíboros Úr, teljesítette Ön ezt a legalapvetőbb pásztori kötelességét? Még a legegyszerűbb szentképen is úgy

ábrázolják Urunkat, mint aki sziklákon és tövises között nyúl ki a veszélybe került bárányért. Fel tudja Ön mérni, mit jelentett volna Jézusért holtfáradtra dolgozó papja számára az, ha Ön kopogtat lakása ajtaján és megkérdi tőle: „Fiam, eljöttem hozzád, miben segíthetek?”

Most újból visszatérek levelem céljára. Nem vitairatot készítettem, nem akartam dialógust folytatni, mert ahhoz két ember kell, s az elmúlt öt év azt mutatja, hogy Ön nem kíván beszélni egyes híveivel. Ön semmit nem tesz azért, hogy megértés születhessék, helyette elítélő nyilatkozatokat fogalmaz, és felnőtt világiakat néz senkinek. Akármelyik állami hivatalhoz fordulok – legyen bár vádlott – meghatározott időn belül választ kapok folyamodványomra. Milyen vezetési stílust honosít meg Ön a szolgáló Jézus egyházában, ha még annyit sem tesz meg, mint egy profán közhivatalnok?

Nem vitáznom kell, vagy ismereteket közölni, mert Ön birtokában van az összes szükséges ismeretnek. Az én dolgom az, hogy az emberhez szóljak, és újból kérjem: ne keményítse meg szívét. Valamilyen, eleve elvállalt koncepció alapján, ne akarja megbilincselni a magyar egyház újjáalakulását. Ha a csendes hang nem elég, akkor bolond módjára akarok kiabálni és sikoltozni: „László testvérem, magyar népem primása, vigyázz, tönkre ne tedd a lelkiismeretedet!”

Lehet, hogy nem is kellett volna többet írni az utolsó mondatnál, de tudom, hogy a túl rövid közlések félreérthetők. Azért beszélek bővebben, hogy Ön két dolgot világosan megértsen. Először azt, hogy az Ön „ellenzéke” szereti Önt, testvérenek tartja Jézus egyházában és nem akar szektát alapítani. Másodsor: szeretetünkől fakadóan viszont leplezetlenül szemébe mondjuk Önnek azt, amit igaznak tartunk, mert Jézus Egyháza nem a szembe mosolygó, hátul pedig egymást megszóló emberek gyülekezete. Egészen biztos vagyok benne, hogy ha egyszer Ön megérti ezt az álláspontunkat és bízik bennünk, akkor az összes, ma áthatolhatatlannak látszó elméleti és gyakorlati akadály könnyen félretolható az útból. Ha egyszer megmelegedett a szíve, Ön tudni fogja, mit kell tennie. Legyen dicsőség az Atyának, aki vár minket Országába, a Fiúnak, aki életével írta elénk az odavezető Utat, és Tanácsadónknak, a Léleknek, akinek nincs nagyobb vágya, mint hogy a mi utunk is hasonló legyen a Fiú Útjához.

Dicsőség a Szentháromságnak és békesség a jóakarató embereknek.

Kérem, hogy fogadja soraimat jó szívvel.

Ebben a reményben tisztelettel köszönti

Merza József

1981. szeptember 25.

KASZAP MÁRTA

AMERIKÁBAN JÁRTAM...

I.

1992 márciusában nagy lehetőséget kaptam Amerikában élő magyar barátainktól, akik személyesen jártak ekkor nálunk. Tudták, hogy Edina fél évig Pennsylvániában él egy hutteri keresztény közösségi faluban. Meghívtak minket néhány hétig a szomszédos Ohio állambeli Columbusba. Vagyis nemcsak Edinát, hanem engem is! Egyszerűen nem tudtam ellenállni a meghívásnak, mert azonnal arra gondoltam, hogy átélhetem én is rövid ideig a hutteriek életét, amit Edina leveleiből már nagyon életszerűen láthatok. Elkezdtem készülödni. Áprilisban leveleztem Andreas Meierrel, aki a legtermészetesebb hozzáállással szervezte az utamat. Egy hónapos útitervem volt, melyből két hetet Columbusban töltöttünk barátainknál, két hetet pedig Spring Valleyben a hutterieknél. Edinával együtt. Májusban próbáltam előkészíteni a fiúk itthoni életét a nagyszülőkkel összefogva. Főztem jó sok mindent a mélyhűtőbe. Iskolabefejezést megszerveztem, mindent pontosan előkészítettem Istvánnak, szüleimnek. Május 27-én útra keltem, nem kis izgalmakkal. Edinával több, mint négy hónapig nem találkoztunk, s a négy fiút, István a negyedik, itthon hagyni egy teljes hónapig. Azt hittem, hogy szétszakadok!

Életem egyik leggondtalanabb időszaka volt ez a négy hét. Különleges élmények vártak rám, amit akkor csak sejthettem.

Izgalmas utazás után a nap több mint 24. óráját taposva kísértáltam Columbusban a repülőgépből és a folyosó végén ott volt Edina és a barátaink. Egycsapásra eltűnt a négy hónapig tartó hiányérzetem, s a fáradtságom is. Barátaink két hétig megosztották velünk a lakásukat, ételüket, idejüket. Hétfégen gyönyörű helyekre kirándultunk, hétközben pedig nappal szabadok voltunk. Kószáltunk a városban. Csodálkozva néztek minket, gyaloglókat a száguldó autókból. Láttuk a szegényeket, öregeket, négereket, beteget, s a diákokat a buszon. Más nem nagyon utazik a sajnos elorvasztott tömegközlekedési járműveken. Láttuk az OHIO Állami Egyetemet, ahol egyáltalán nem oktatnak biogazdálkodást a mezőgazdasági szakon. Persze nagyon sok érdekes dolgot is tapasztalt ott Edina, mert lehetősége volt részt venni előadásokon, beszélgetni ott tanuló diákkal.

Sok magyar csatáddal találkoztunk. Volt köztük nagyon gazdag és volt köztük kevésbé gazdag. Nem voltak érzékenyek a hazai gondokra, a legkisebb szándékot sem láttuk senkinél, hogy szeretné segíteni Magyarországot. A hutteri közösségek élete is mintha más bolygón zajlana, nem értették meg jel szerepüket. Egyszerűen érinthetetlennek láttunk egy egész amerikai nagyvárosban élő magyarságot. Pedig Gyurka bácsi is járt ott, igaz csak egy estére. Találkoztunk azzal a hölgygel, aki az ottani elő-

adásának körülményeit előkészítette, meghívókat szétküldte. Minket is kedvesen kalauzolt egy napig. Minden képességemet bevettem, hogy felkeltsem felelősségét, gyenge kis eredménnyel.

Azt gondolom, nem is mélyek a barátságaik. A mi barátaink szeretnek minket és mi is őket, de a másfajta értékrend miatt úgy gondoltuk, nekünk már elég is volt a "kinti" Amerikából. Edina visszavágyott a közösségbe, s én is nagyon vártam már, hogy láthassam, hol töltötte Edi az elmúlt négy hónapot.

Cincinnati-ből telefonáltak amerikai barátaink, hogy éppen utaznak Pennsylvániába egészen közel Spring Valleyhez egy falucskába, ahol a férj magyar származású édesanyja él. Utazzunk velük. Így is történt.

1992. jún. 12. Péntek. Nagy izgalommal töltött el, hogy át kellett váltanom az angolra, de mindenki nagyon aranyos volt. Három gyerek és négy felnőtt utazott a kocsiban kényelmesen, a csomagok a tetőn. Columbusztól keletre indultunk, Wheelingnél léptünk át Nyugat Virginiába. Innen a táj csodálatosan szép volt. Nagy hegyek és folyók. Pennsylvania is gyönyörű. Uniontowntól ÉK-re egy kis falucskában él Bruce édesanyja és nagyon sok magyar származású család, akik az 1880-as években vándoroltak ki Miskolc környékéről. A templomokban ekkor még magyarul is szólt az Ige az angol mellett. Már nem tudnak magyarul, de sok magyar szokást őriznek még. Esküvőkön s más alkalmakkor csárdást táncolnak. Magyarul énekeltek: Az a szép, az a szép, akinek a szeme kék. dalt. Magyaros vacsorát kaptunk, de érdekes, hogy minden olyan amerikai édeskes volt. Alig lehetett ráismerni a töltöttkáposztára, a rántott csirkére. Édes volt a bundája. A mama nem járt még Magyarországon, de vágyakozás volt benne, látszott a szemem.

A vacsora után elindultunk DNy felé, párhuzamosan az Appalache-hegységgel. Csodálatosan szép vidéken át Uniontownig ahol DK-re fordultunk Farmington felé. Ez az a falucska, amely mellett épült a két hutteri falu, New Meadow Run és Spring Valley. Itt már átmentünk egy hatalmas hegyen, mely már az Appalache része. Igen régi város ez, vannak szép régi épületek is. George Washington idejéből itt vezet az első kiépített út, mi is haladtunk rajta. Betyár Edina, nem is írta, hogy milyen mesésen szép vidéken élt ezekben a hónapokban. Sőt, az indiánokkal Spring Valleyből Uniontownba gyalogolt Farmingtonon át hatalmas hegyi útvonalakon. A felfedezés évfordulójára hónapokig tartó tiltakozó menet gyalogolt városról városra a felfedezés okozta hatalmas károokra figyelmeztetésül. Egy napig Edina velük gyalogolt, igazi indiánokkal. Farmingtonba érve a szívem a torkomban dobogott, mert a picurka falut elhagyva máris megpillantottuk a Spring Valley-t jelző ellipszis alakú szép barna táblát. Talán este 9 óra lehetett, amikor megérkeztünk. Sötét volt már, de a házak ki voltak még világítva és az óriási udvar is, ami nem sík terület, hanem dombos. Mindezt erdő vesz körül. Sokan voltak az udvaron, amikor

begördültünk. Edinát mindenki megkülönböztetett szeretettel fogadta a két hét távoliét után és persze engem is. A holmikát segítettek a szobámba vinni, ahol nagyon kedves meglepetéseket készítettek. Az ajtómon "Welcome dear Márta Kaszap" és egy szép rajz volt. Belül mezei virágcsokrok és 4 kedves üdvözlő lap, édességekkel és gyümölcsökkel teli tálak. Egy éppen távol levő házaspár szobájában laktam. Gyönyörű tisztaság van, kényelmes ágy, egyszerű szekrény, asztal, székek, konyhaszekrény minden szükséges eszközzel. Alighogy beléptem a szobámba, Barbara és Kevin, Edi kinti "szülei" jöttek minket üdvözölni. Igen kedvesen, örömmel. Még aznap este felmentünk emeleti lakásukba beszélgetni a másnapi programokról. Edinával igen közeli kapcsolatba kerültek. Mondták, hogy másnap, szombaton reggel születésnapot ünneplünk: Edináét utólag és Daniéláét, egyik kislányukét (a négy közül).

Este, szobámban egyedül maradván csodálatos érzés volt hogy itt lehetek. Mennyire vágytam tudni, érezni, hogy hol van Edina, s most valóság lett. Tudtam, minden percét ki kell használnom az itt töltött időnek, minél többet felnőtt szemmel is megfigyelni az életükből, titkaikból, melyekből tanulhatunk.

Eszembe jutott az is, hogy ti már keltek otthon és indultok a Bokor-ünnepre. Csuda furcsa érzés!

1992. jún. 13. Szombat. Reggel hétkor már ünnepi asztal fogadott minket. Születésnap, tele az asztal ajándékokkal, Daniélának is, Edinának is. Mi is átadtuk, amiket itthonról vittünk. Hasonló ünneplő éneket énekeltek, ahogy mi is szoktuk. Amerikai palacsinta volt az alkalomhoz illő reggeli, juharsziruppal. Furcsa. Nem volt nagy étvágyam hozzá. A kislányaik nagyon aranyosak, 5,7,8,9 évesek, rajonganak Edináért. Képzeljétek, Columbusban nagyon szerettünk volna megvenni egy organikus kertészettel foglalkozó enciklopédiát, de sokba került és sikerült lemondanunk róla. S Edina éppen ezt a könyvet kapta ajándékba Barbaráéktól. Nagy meglepetés volt. Hát ki tudnak menni, vásárolni? Pénzük is van rá? Igen, mindent meg lehet beszélni, mindent meg lehet tenni, amire szükség van. Csak fegyelmezetten.

Barbara és Kevin hattagú családjának három szobája és egy nappalija van. A nappaliban nagy, kényelmes asztal, vendégváró helyekkel. Nagy fal konyhaszekrény, mely tálalásra szolgál. Egyszerű műbőr kanapé, könyvespolc, varrógép. Van kazettás magnójuk, melybe rögtön betették a Kodály kórusműveket, amit vittem. Az Esti dalt hallottuk. — Ilyenkor mindig a Nagymamám jut eszembe, akinek a temetésén édesanyám kórusa énekelte ezt a dalt és a lelkigyakorlatok. — A könyvespolc kicsi, csak a legszükségesebb könyvek vannak rajta, mert a közös könyvtárból bármikor kihozhatják az éppen szükséges könyveket, csak át kell menni a szomszédos épületbe. A konyha közös egy másik családdal. A hűtő és mosogató is. Itt közös tárolódobozokban minden van, ami szükséges a családonkénti étkezésekhez. (Reggelik és hetente kétszer a

vacsora). Mindenki családba tartozik, ha egyedülálló, akkor is. Minden családnak a nagy élelmiszerraktárban van egy névvel ellátott doboza, amibe adott napokon beletesz egy cédulát, hogy mire van szüksége. A raktárban elkészítik, csak haza kell vinnie a szomszéd épületbe.

Mindenütt, mindenre kis cédula van ragasztva, s rá van írva, hogy mi található ott, hogy bárki használja, könnyebben eligazodjék.

Barbaráék lakásához még hozzátartozik egy fürdőszoba, kád, WC, mosdóval, s egy másik WC, mosdóval. Ezeket csak ők használják. Egyébként a házakban általában négy lakás van emeletenként, tehát összesen nyolc család lakik egy házban. Ehhez van négy konyha, nyolc fürdőszoba, nyolc WC, mosdóval. Teljesen egyszerű, de csillogóan tiszta minden. Szőnyeg sehol nincs, csak könnyen tisztítható linóleum. Mindenkinek hófehér frottirtörülköző és mosdóröngy, amit nem a saját ruháikkal mosnak, hanem közösen. Fogkrém, szappan, testápoló stb. van, azt használhatod. A mosáshoz mindenkinek névvel ellátott hálószerű zsákjai vannak. Külön a fehér, színes stb. holmikhoz. A mosodában felcímkézett helyére teszik, minden család a megbeszélten napon. Van "sürgős" címke, van "színet engedi" címke. A pelenkákat is közösen mossák, kötényt, rongyokat, felmosóröngyöket stb. is. Gyakran, minden munka után cserélik ezeket. Mindenütt egyértelmű címkék vezetnek.

Ha valakinek születésnapja van, virágkoszorút kap, s ezzel jár-kezel egész nap, s láthatóan mindenki odafigyel rá, valamivel kedveskedik, legalább egy mosollyal.

Reggeli után fél 11-ig szabad időnk volt, Edinával körbejárhattuk az egész falut, s nagyon sok mindent láthattam a valóságban, amiről már levelekből tudtam valamit. Megható volt látni, mennyire örülnek Edina visszatérésének. S az is, milyen rendben folyik az élet. Mindenki pontosan tudja a dolgát, nyugodt, vidám, biztonságban van. Minden épületben lakások is vannak, ott is, ahol több a közös célú helyiség. Az ebédlő óriási, szinte teljesen kopasz falakkal, ami először szembetűnően furcsa, később nem is veszi észre az ember, annyira kitöltődik minden az emberek szeretetével. Az ebédlő mellett hatalmas imaterem van, ahol az egész közösség kényelmesen elfér, de ha sok vendéget várnak, akkor az imaterem és ebédlő teljes szélességében összenyitható, s akár többszáz vendégnek szintén kényelmes helye van. Az ebédlő előtt óriási hall van, ahol fogasok, mellékhelyiségek, könyvtár, zeneszobák, s egy óriási hirdetőtábla van. Ezen állandó és naponta változó információk is vannak, programokról, feladatokról. Mindig van olyan feladatlista, melyre önként vállalkozókat keresnek, s mindig megtelik nevekkal az űrlap. Telefonügyelet, gyerekörzés stb.

Szombaton fél 11-re a gyerek-házba (Baby-house) voltunk beosztva Edinával. Igyekeztem mindenre nagyon figyelni. Iskolaelőkészítőig bezárólag vannak itt a gyerekek, évenként külön csoportban. Minden csoportot meglátogattunk, 6-7 gyerek van egy csoportban, egészen fiatal

lányok vannak a gyerekekkel. Amikor Edinát már megismerték, sokszor délutánonként a két évesekkel volt együtt és nagyon összebarátkozott velük. Most is nagy örömmel fogadták. A pici babákat 6 hetes koruktól már ide hozzák az anyukák. Nagyon nagy kíváncsisággal figyeltem a babákat is, mamákat is, hogy csinálják ezt? Nekünk ez eléggé elképzelhetetlen, hisz éppen arra biztattuk magunkat és egymást, hogy minél tovább itthon maradni a gyerekekkel. De itt más világ van, itt egy nagy család él együtt, szeretetet tapasztaltam, s a kis gyerekek is ezt tapasztalhatnak. A pici babáknál mindenkinek külön kis szobasarak jutott. Egy 19 éves lány volt velük. Egyiknek párologtatott, éppen pelenkázta a másik babát, később a síró babát babusgatta. Egész figyelme a négy kisbabára fordítódott. Az anyukák jönnek szoptatni a szomszédos épületek valamelyikéből, s bármi van, telefonösszeköttetés van minden épülettel, jöhet a mama a babájához, ha kell. Minden teremben érdekes asztalnál ülnek a kicsik a foglalkozásoknál, étkezéseknél. A tanár keze mindenkihez elér, tud mutatni, segíteni. Tálaló és mosogató konyha van itt, a nagy konyhából kocsival hozzák fel a külön elkészített ételeket, s valaki be van osztva, hogy személyre szólóan tálalja a kicsiknek. Minden csoportnak külön tolókocsija van, amelyen már mosogatás után ott van a tálka, pohár, evőeszköz, szalvéta, s néhány egyéb kellék az illető csoportnak. Minden csoport kocsija elfér a nagy tálalóasztal alatt. Az ügyeletes mindent gondosan rátesz az aktuális ennivalókból, figyelve a személyre szóló figyelmeztetésekre, melyek láthatóan olvashatók a kocsin. Pl. Tomi nem ihat citrusfélét, Daniela ma nem ehet húst, stb. A hirdetőtáblára, mely a tálaló asztalhoz egy lépésre van, minden állandó és aktuális tudnivaló fel van jegyezve. Melyik gyereknél aznap mit kér az anyuka. Ha valami miatt fontos, az anya készít ételt a picinek. Az állandóan fontos ételek: tej, bébiétel, italok kéznél vannak egy nagy hűtőben, nem kell mindig a nagy konyhába futni mindenért. Ha elkészül a tolókocsikra minden, kényelmesen betolják a termekbe, a tanár kéz közelből, mindenkit elérve tálal, majd minden újra a kocsira kerül és kigördül a tálaló-mosogató részbe, mely nem falakkal van elválasztva, tehát ha szükséges, akkor az egyes csoportokhoz lehet menni, segíteni, vagy telefonálni valamelyik mamának, ha gond van. A mosogatáshoz speciális tálcákra kell rakni mindent, megadott rend szerint. A mosogatógépbe betolva, tálcánként, gyorsan, fertőtleníttve jöhet ki az edény, melyet részben az oda beosztott személy a kocsikra, részben a felcímkézett szekrénybeli helyére rak. Hagyományos mosogatáshoz is van kényelmes hely, mert előmosogatást kell csinálni a piszkosabb edényeknél. Van takarítóhelyiség, ahol vödörök, rongyok, óriási és kisebb partvisok, mosó-kád, szennyvízkiöntő, szennygyűjtő kosarak, persze minden felcímkézve. Gumikesztyűk, tisztítószerek. Szép tiszta, rendes minden. A hirdetőtáblán ki van írva, hogy melyik napon mit kell alaposabban kitakarítani, vagy fertőtleníteni. Mit délelőtt, mit délután, a min-

dennapos feladatok mellett, így nem megterhelő egyik napon sem a munka, s mindig nagyon szép rend van. Ezzel első munkadélelőttöm véget ért Spring Valleyben, nagyon élveztem, lenyűgözött a sok gyakorlatias megoldás, az aprólékosan megszervezett munka, mely olajozottá teszi az életet.

Első közös étkezésre, ebédre indultunk az ebédlőbe. A kis gyerekek nincsenek jelen, beosztott ügyeletesekkel vagy tanáraikkal vannak, akik persze külön, korábban esznek a többiektől. Az asztalokhoz a családtagok egymáshoz közel ülnek, nincsenek foglalt helyek, mindig máshol ül mindenki. Vannak beosztott tálaló fiúk és férfiak, akik már korábban külön megebédelnek a gyerekvigyázókkal együtt. A tálalók előre tolókocsikra készítik az ételeket, s folyamatosan járkálnak az asztalok között, figyelik, hol van szükség valamire. Mindig mindenből elegendő van, nem kell senkinek izgulni, hogy nem jut valamiből. Egy asztalnál nyolcán férnek el és az ott ülők minden ételt körbe adnak egymásnak. Étkezés alatt sokszor felolvasnak, hirdetnek, néha rádiókapcsolat van a faluk között, s más falukból jövő információkat, beszámolókat hallgatnak. Étkezés után az egész közösség pakol, megadott rend szerint, igen ügyesen. A mosogatógépet és a hagyományos mosogatást általában fiúk és férfiak csinálják. Az ételmaradékokat a nők gyűjtik össze. A tisztát gondosan a nagy hűtőterembe tolják. Az evőeszközöket előmosogatják ügyes tolókocsis asztalon, szintén nők. Asztalokat letörölik, kiszívják, melegvizet, rongyokat. Aki éri, csinálja. Megfelelő helyre kerül minden segédeszköz. Már első étkezésnél a betoppán vendég tudja pillanatok alatt, hogy mit tehet. Nagyon gyorsan, kb. 10 perc alatt kész van a közel 200 ember utáni rend. Hihetetlen.

Ebéd után pihenőidő van. Otthon sem a mama, sem a papa nincs már házimunkákkal elárasztva. A gyerekeket 2-3-ig a baby házból hazahozzák. A férfiak kettőkor, a nők háromkor kezdik újra a munkát. Mivel ma szombat van, a nők nem dolgoznak. Barbara lekísért minket a férfiak munkahelyére, a workshop-ba. Nagyon sok érdekes dolgot csinálnak. Előre gyártott elemekből összeszerelnek mozgássérülteknek speciális segédeszközöket. Az előregyártást egy másik falubeli közösségük végzi. Vannak fémmunkáik, s ehhez nagyon speciális, drága, számítógéppel vezérelt gépeik. Vannak olyan munkák, melyekhez heti rendszerességgel levisznek gyerekeket is, hogy szoktassák őket a munkához. Minden gyereknek van névre szóló doboza, melybe beleteszi az általa elkészített munkadarabot. Igazi üzemben tanulják a munkát. A vendég akármikor bekapcsolódhat a munkába, mert annyira beszédesek az ábrák, könnyen megtanulhatók az egyes munkarészek.

Megnéztük az iskolát is. Családiasság van, minden gyerekről többet tudnak, mert kis létszámúak a csoportok. Tele van rajzokkal a fal. Minden gyerek, ha rajzol, mint egy igazi festőnek, festőállványa van. Minden eszközük az iskolában van. Május végén befejeződik az iskola, de

utána is járnak a gyerekek, csak egészen másjellegű foglalkozásokra. A termék is másképp vannak berendezve. Az iskolaépület itt régen egy gazdag emberé volt, s nagy tó volt mellette. Ezt a tavat lecsapolták, mivel túl veszélyes volna a gyerekeknek. Ezzel kezdték a munkát 5 évvel ezelőtt Spring Valleyben. Most patak és mocsár van a helyén, nagyon szép, az egész völgyben végigvonul. A gazdag embernek uszodája is volt, most azt is a közösség élvezi. A gyerekeknek rendszeres úszásoktatás van, s szabadidőben mindenki használhatja az uszodát. Láttuk a szombat délutáni boldog pancsolásukat. Mi is részt vehettünk volna, de nagyon nehéz elfogadni, s pláne felvenni a ruhájukat. A fürdőruha számomra nagyon taszító, a nők és kislányok nagyon csúnyák benne. A férfiak rövid shortban, pólóban fürdenek. Az uszoda mellett sportpálya, s egy nagy épület tele sportolási lehetőségekkel. A családoknak hétvégén nagyon nyugodt az élete. Sokat foglalkoznak a gyerekekkel. Most, hogy meleg van, strandolnak, kirándulnak, gyönyörű környéken laknak.

(folytatjuk)

BULÁNYI GYÖRGY

EGYHÁZREND...

3.5. "Állandó zsinatban élés"

A kisközösségek egyházrendjének további vonása az állandó zsinatban élés. Ha a legfelsőbb, a kilencedik szint jónak látja, hogy egy adott időpontban az egyház megtárgyalja a keresztény család kérdéseit, akkor a kilencedik szint megegyezik egy alapszövegben, amelyet ennek a kisközösségnek egy tagja indigók berakásával legépel, és szétoszt egy-egy példányt a közösség tagjai között. E tagok mindegyikének az a dolga, hogy a nyolcadik szinten a következő találkozó során kiösszák a kapott és általuk az említett módon lesokszorosított szöveget. A szöveget megkapóknak ugyanez a dolguk a hetedik szinten, stb. Ha a kilenc egymást követő szintű közösségek havi találkozóin jól egymáshoz vannak rendezve, akkor a leírt módon egy hónap leforgása alatt minden nyomdai munka nélkül csupán írógépek /ill. a szöveg fordításának/ segítségével kézbe kaphatja a legfelsőbb szint szövegét 700 millió katolikus. Egy hónapig emésztik a szöveget, s a következő havi csoporttalálkozón 70 millió kisközösség egyenként kialakítja a maga szemléletének közös nevezőjét, külön véleményét a legelső szinten elkészített alapszöveggel szemben. A szintek találkozóinak említett egymáshoz rendezettsége esetén egy újabb - a harmadik - hónap végére a legfelsőbb szinthez visszajuthat 700 millió katolikus véleményének szintenként szintetizált közösnevezője a három hónappal korábban megtárgyalásra felkínált problémáról.

A technikai feltételek egyszerűsége, az anyagi költség szinte teljes hiánya, az elképesztő gyorsaság a lefelé és felfelé menő információlánc működése tekintetében - mindezek figyelemreméltó és a jelen egyházrendben nem

tapasztalt vonások. De van, ami talán még ennél is jelentősebb. Sehol sincsen előadás, mindenütt csak eszmecsere folyik. Sehol sincsenek százas vagy ezres tömegek, előadást hallgató "káposztafejek", mert mindig elférnek egy asztal körül, akik a kérdést megtárgyalják. Ennek során senki sem gondolhatja magáról, hogy ehhez a kérdéshez én buta vagyok, hiszen rendre vele egy szinten levő emberek társaságában beszélget, s a vezető - jól ismervén testvéreit - minden problémát meg tud úgy fogalmazni, hogy az testvérei számára fogható legyen. E zsinatolás legnagyobb értékének gondolom, hogy a Péter-utód ténylegesen megtudhatja, hogy mit mond 700 millió katolikusnak a hitérzéke. Ez azért nagyon jelentős, mert a zsinat és Rahner legutóbbi megjelent tanulmánya szerint a Péter-tiszt tanítóhivatala éppen annyit jelent, hogy kifejezésre juttatja a különböző kérdésekben azt, amit Isten népének hitérzéke a hit tartalmának állít.

Három hónap elteltével jöhet az új kérdés, és a Péter-utód olyan fokban informált, hogy az messze meghaladja a jelenlegi egyházrendben lehetséges informáltságának a fokát. Nemcsak állandó zsinatolás ez, hanem - s ez nem kevésbé jelentős - mindenkinek a zsinatolása is. S mindez úgy, hogy nem kell 50 embernek előadást hallgatnia, mint pl. az egyházmegyei tanácsban, nem kell két és fél ezer püspöknek hónapokon keresztül előadásokat hallgatni, miként a zsinatok esetében. Szóhoz jut mindenki, és érdeklődést kelthet mindenki. Senki sem passzív hallgató, miként egy kétezer fős gyülekezetben, amelyben rendre csak a legrangosabb sztárok tudnak szóhoz jutni, ill. figyelmet kelteni a szavuk iránt.

Nem kellene tehát hatalmas termék, fordító berendezések. Nincsen szükség arra, hogy valakik hónapokon keresztül székhelyüktől ezer és ezer kilométernyi távolságban tartózkodjanak. S igazán nem utolsó sorban - az egyház köztulajdonából, az irgalom-kasszából megintcsak nem kell képtelen összegeket felhasználni... az éhezők és rászorulóknak rovására. Ismét csak nincsen szükség függetlenített, családjukból és munkaviszonyukból kiragadott emberekre. Mégis mindenki zsinatol és összehasonlíthatatlanul nagyobb hatékonysággal.

3.6. "A rátermettek gazdagon tagolt szolgáló rétege"

A kisközösségi egyházrend további vonása a vezetettek bizalmára épülő, gazdag tagozódású "pándulia". Mindenki szolgál - ennyit jelent ez a szó. A kisközösségi egyházrend a rátermettek egymásraépülő "szolgáló" rétegeiből épül fel /"pándulia"/. "Mindenki" rátermetté lehet, ezért beszélünk "pán"duliáról. Ha kimondom a hierarchia szót, azonnal egyértelművé válik, hogy miről is van szó. Csak azért nem használom ezt a hierarchia szót, mert szociológiailag ugyan kifejezné a "vezetettek bizalmára épülő gazdag tagozódású hierarchia" is azt, amit mondani akarok, de ez a szó etimológiailag papi-uralmat jelent. A kisközösségi egyházmodellben "nem a papok uralmára" gondolunk, hanem az alsóbb szinten levő kisközösségek

bizalmából a felsőbb szintű kisközösségekbe jutó "testvér"eknek testvéreiket szerető "szolgálatára" gondolunk. A jelen hierarchia - papokat, püspököket, pápát ismer. A pap a jelen egyházrendben az a keresztény, akinek a püspök bizalmából joga és kötelessége a püspöktől rábízott pár ezer ember számára istentiszteletet és szentségeket szolgáltatni. A püspök olyan keresztény, akinek joga van képesítést adni /diszponálni/ egy megkeresztelt embernek ahhoz, hogy pap lehessen. A pápa olyan keresztény, akinek joga és kötelessége képesítést és megbízást adni egy megkeresztelt embernek arra, hogy püspök legyen. A hierarchiának e csupán három fokozata következtében szükségképpen az a helyzet, hogy a papra is, a püspökre is, a pápára is százak és ezrek vannak reábízva: a papra a laikusok, a püspökre a papok, a pápára a püspökök. Ahhoz, hogy egy tisztségviselőre rendre csak tíz ember legyen reábízva, ahhoz a katolikusok jelen száma mellett kilenc szintre volna szükség.

A kisközösség egyházrendjében a dolgok jelentősen más arcot mutatnak. Az ősegyház nem a jelenlegi rendet tükrözte. Az első századokban a pápa nem volt az a személy, aki megmondta, hogy ki lehet püspök; a püspök nem volt az a személy, aki megmondta, hogy ki lehet pap. A kijelölés nem felülről lefelé, hanem alulról fölfelé történt. Mindig a közösség mondta meg a megkeresztelt testvérnek, hogy lehetsz a közösségünk vezetője, mint pap egy kisebb helyen; lehetsz a közösségünk vezetője egy nagyobb helyen - mint püspök; lehetsz a közösségünk vezetője, mint pápa, a legnagyobb helyen, Rómában. Ahogy az első századok gyakorlata sem, ugyanúgy a kisközösségi modell sem ismeri a felülről kinevezést, csak az alulról elfogadást. Ennek következtében ebben a modellben nincs szükség olyan "személyre", aki megmondja, hogy ki lehet püspök; hogy ki lehet pap. Azért nincsen szükség ilyen személyre, mert a kijelölésnek a feladata - mindenkinek, a közösségnek a funkciója.

Az ősegyházban a szentelést magát is a nép végezte. Nemcsak cheirotonia /= a kijelölés, a választás/, hanem a cheirothesia /= fölszentelés/ is, tehát a Szentlélek segítségül hívása, a megválasztott személyre, a nép, a közösség feladatkörébe tartozott. Későbbi fejlemény, hogy a nép cheirothesiájához csatlakozott a szomszéd püspökök cheirothesiája is. A felszentelés annyit jelentett, hogy az eljárónak megválasztott személyért az őt megválasztó közösség imádkozott, hogy a Szentlélek adja meg ennek a személynek a közösség vezetéséhez szükséges isteni segítséget.

A kisközösségi modellben a közösség a legalsóbb szintűtől kezdve a legfelsőbb szintűig bezárólag egyaránt választás által kap vezetőt.

3.6.1. "Közösségvezetés"

Az első évtizedekben a keresztények a kenyértörést házanként végezték, az eucharisztikus lakomákon alighanem a házigazda elnökölt az egybegyűlteknek teljes

értékű részvétele mellett. Mindenki "koncelebrált", Antiochiai Szent Ignác leveleiből azonban már világosan látható az a század végére kialakult gyakorlat, hogy egy-egy város "felügyelője", tehát az abban lakó keresztények püspöke elnököljön az eucharisztikus lakomán. Tehát viszonylag korán megindult a házankénti misézést háttérbe szorítani akaró központosító gyakorlat.

Éppen ezért a pándulia kérdésében meg kell különböztetnünk három jelentős funkciót: a közösségvezetést, a szentségkiszolgáltatást és a közösség vezetőjének a kijelölését. A közösségvezetés szempontjából meg kell különböztetnünk kilenc különböző szintű vezetőt. A szintek száma függ a katolikusok számától, amint a fentebbiekben láttuk. A közösségek legfeljebb 12-13-as létszáma alapján ez a kilenc szint kitart még jódarabig; amíg a katolikusok száma el nem éri az 1200-1300 milliót. Utána létrejön a tizedik szint. Egy milliárd alatt azonban kilenc szinttel kell számolnunk.

A közösségvezetés szempontjából e kilenc szinten belül megkülönböztethetünk három osztályt. Az első osztályt az első szinten levő maximálisan 70 millió közösségvezető alkotja. Ezek olyan testvéreket vezetnek, akik maguk még nem vezetnek közösséget; tehát az általuk vezetett egyház mindössze 10-12 emberből áll. A harmadik osztályba egyetlen közösségvezető tartozik: a kilencedik szintű közösségnek a vezetője, a pápa, aki a világ összes katolikusainak a legfelsőbb vezetője, és akit ily módon már nem vezet senki. A közbeeső második osztályt alkotja az első és a kilencedik szint közé eső összesen hét szintnek mintegy 7 millió vezetője. Ezeknek mindegyike olyan keresztényeket vezet, akik vezetnek valakiket, s ugyanakkor ők is táplálkoznak egy felsőbb szintű közösségnek a körén belül. Ezen a második osztályon belül a fenti meghatározás következtében a különböző szintek vezetői között csak mennyiségi különbség áll fenn és nem minőségi. A három osztályt viszont minőségi különbség választja el egymástól:

- nem-vezetőket vezetés és vezetettség, /a hív?k 9 %-a alkotja/
- vezetőket vezetés és vezetettség, /a hív?k 1 %-a alkotja/
- vezetőket vezetés és a vezetettség hiánya. /1 f?/

3.6.2. "Szentségkiszolgáltatás"

A jelen egyházrendben a tanítás, az igeszolgálat első számú felelőse a püspök. A pap és a laikus nemcsak Jézus tanítói szerepében részesedik, hanem a püspökében is. Mindazonáltal a tanítás nem tekintődik püspöknek, sőt még papnak sem fenntartott funkciónak; ma már és ma újra a laikusok is taníthatnak, akár egyetemi tanszékvezetői szinten is. A jelen egyházrendben a szentségek és szentmise nyújtásának elsődleges megbízottja, felelőse a püspök, ily módon a pap nemcsak Jézus papi szerepében részesedik, hanem a püspökében is. Mindazonáltal a szentmise és a szentségek nyújtása nem tekintődik püspöknek fenntartott funkciónak. Lényegében csak a papszentelés, tehát a hét szentség egyike számít püspöknek

fenntartott funkciónak; hiszen áldozópap is bérálhat érvényesen. Végső szükség esetén a világiak is keresztelhetnek. Teológiailag vitatott, hogy végső szükség esetén nem szolgáltatathatnak-e ki egyéb szentségeket is, nem tudnak-e érvényes szentmisét mondani. Mindazonáltal nem végső szükség esetén a szentmisét mondás és a szentség kiszolgáltatás papnak fenntartott funkció - a jelen egyházrendben.

Ha igaz az a tétel, hogy Jézus rendelkezéséből a szentségek szükségesek ember és Isten, valamint ember és ember kiengesztelődéséhez, akkor csak az olyan kisközösségek számíthatnak jézusi, tehát kiengesztelődést is biztosító közösségnek, amelyben vezetőként, vagy nem vezetőként, de pap is található, tehát amelyen belül a szentmise és a szentségkiszolgáltatás lehetséges. A pap-nélküli kisközösség tehát csak akkor közösség abban az értelemben, amelyben közösség volt Jézus és a Tizenkettő társasága, ha

- a. a szentségek nem szükségesek a kiengesztelődéshez,
- b. vagy ha a közösségvezető annak következtében, hogy közösségvezető - papnak számít, azaz szentmisét mutat be, szentségeket szolgáltathat ki.

Ennek a kérdésnek az eldöntésében nem lehet perdöntő, hogy akár az a., akár a b.-változat esetében mit csinálunk a katedrálisainkkal. Ami a b.-változatot illeti, eléggé nyilvánvalónak tetszik, hogy pl. 13 személy jelenlétében egy asztalt körülülve megújított utolsó vacsora általában bensőségesebb, nagyobb lelki haszonnal járó, mint a szentmiséhez jutás jelen módja. A kérdés eldöntésében az sem lehet perdöntő, hogy a fenti alternatívák esetében mit csinálunk szentségkiszolgáltató papjainkkal, hiszen a papjaink "átképezhetik" magukat közösségvezetésre, s a kisközösségekben hasznosíthatják misézési és szentségkiszolgáltatási tudásukat. Elméletileg nem jelentős, de gyakorlatilag fontos szempont, hogy a hagyományos és a kisközösségi modell együttélésének történelmi időszakában, a templomokban szentmiséhez és szentségekhez jutnak a papok révén a kisközösséghez még nem tartozó katolikusok. A kisközösségi modell felől nézve ez az együttélés "utóéletet" biztosít a hagyományos értelemben vett papnak, a szentélyszolgának.

Jézus az Eucharisztia tevésére és a keresztelésre /szentségkiszolgáltatás/ akkor ad a maga Tizenkettőjének biztatást, amikor kapujában vannak már annak, hogy maguknak is legyenek közösségeik. Ennek alapján talán azt képviselhetnők, hogy a kisközösség akkortól fogva lenne hívatott szentmisét mondani és szentségeket kiszolgáltatni, amikortól kezdve a közösség tagjainak már maguknak is vannak általuk vezetett kisközösségeik. Szentségtani szempontból nézve tehát az első szintű közösség 70 millió vezetője csak egy pap-jelölt /"diakónus"/ volna, s ezek a maguk közösségeinek csak "igeliturgiát" nyújtanak. Ez a megszorítás azért indokolt, mert tapasztalataink szerint a közösségek akkorra szilárdulnak tartóssá, megmaradóvá, amikor már olyan testvérek alkotják, akik maguk is kö-

zösségvezetők. A második szintű közösségvezető, aki tehát "diakónusokat" táplál, hagyományos terminológiával, bizonyos szempontból a jelenlegi püspök magasságáig ér, hiszen a kispap-nevelés most püspöki feladatnak számít. Ha e második szintű közösségvezető már mondhatna szentmisét, már szolgáltatathatna ki szentségeket, akkor 700 millió katolikusra nagyjából 7 millió "pap" /szentmisét is mondó testvér/ esnék, ami jelentős többlet a jelenlegi rend fél milliós papjával szemben. Amikor az afrikaiak a papnélküli egyházközségek vezető-grémiumának kollektív felszentelésére gondolnak, a miénkivel azonosnak látszó elképzelésre jutottak. A 70 millió diakónus pedig ezerszeresen is meghaladja a jelenlegi kispap-számot, nem is említve, hogy kispapjaink csak tanulók és nem egyházi funkciókat végző személyek.

Ha ily módon 100 testvér tartoznék egy "paphoz", ez katedrálisokat ugyan nem igényelné, de igényelné 7 millió misézőhelyet, akár nagyobb lakást, akár e száz testvérnek egyéb céljait is /pl. könyvtár/ szolgáló "kommunális" objektumot - mondjuk a testvérek egy-egy társasházának so-uterrain-helyiségét.

3.6.3. "A közösségvezető kijelölése"

Ami a harmadik funkciót illeti, a vezető kijelölésének a tisztje a jelen egyházrendben a püspökökre vonatkozóan a pápának, a papokra vonatkozóan a püspököknek van fenntartva. A "keresztény nép" cheirothesiája, választói szerepe az első századok gyakorlatával szembekerülve már csak szóban él, ha él. A papszentelés szertartásában a püspök még megkérdezi szolgálattelvő papját, hogy a keresztény nép alkalmasnak találja-e a jelöltet a papságra, és az Egyházi Törvénykönyv megemlíti még alternatívaként, hogy a püspökséghez választás útján is el lehet jutni. A valóság azonban az, hogy a keresztény nép már talán sehol sem választja meg a püspököt. Talán Kínában igen, ahová jelenleg nem ér el a római centralizáció keze, de a jelen egyházrendben problematikus is a kínai püspökök elismertsége. A valóságban a keresztény nép nem szólhat bele abba, hogy kit szenteljen pappá. Amikor legutóbb nem is a keresztény nép, hanem egy papnevelő intézet növendékei véleményüket nyilvánították egyik testvérünknek alkalmasságáról, akkor ezt püspökeink "forradalomnak" minősítették, és meg is büntették őket, mert valami olyasmit csináltak, ami ma már csak protokollszövegnek számít a papszentelés ünnepélyességét fokozandó.

Egy kisközösségi egyházrendben teljes képtelenség lenne a jelenlegi felülről kijelölésnek a gyakorlata. Azért lenne képtelenség, mert a kisközösségnek csak az lehet a vezetője, aki megszülte azt, aki legeltetni tudja Isten népét, tehát aki meglévő személyes értékei alapján gyakorlatilag a legalkalmasabbnak bizonyul a vezetői funkció betöltésére. Egy olyan kisközösség, amelybe felülről rendelnék ki vezetőt, elveszítené önmaga identitását, hiszen a kisközösség éppen a vezető és a tagok közötti barátság szálán épül fel. Kivételes esetben elképzelhető, hogy egy

kijelölt emberrel is barátságba tud keveredni a közösség, de nem valószínű, mert a vezetői kijelölés lényegénél fogva idegen valami a barátságba kerüléstől.

"Nem idegen azonban a kisközösségi modelltől, hogy egy kisközösség tényleges vezetőjét, mint küldöttet elfogadják testvérként egy felsőbb szintű közösségben." Ez esetben ugyan a barátság nem előzi meg a küldöttek egy közösségbe kerülését, s ennyiben rokon a helyzet a kijelölés esetében adódóval, vagy legalábbis ilyen lehet, amennyiben a küldöttek egyáltalában nem ismernék egymást, ami azonban elképzeléseim szerint nem nagyon valószínű, hiszen az egy szintű küldő közösségek valamelyest alighanem ismerik egymást. Ugyanakkor ez a küldés egészen más valami, mint a kijelölés, mert a felsőbb szintbe kerülő küldött nem vezetőként kerül oda, hanem testvérként. Az újonnan alakuló közösségben majd az együttélés során mutatkozik meg, hogy a küldöttek közül melyik az új közösséget legjobban szolgálni tudó testvér, melyik tehát a közösségnek a vezetője, akit adott esetben majd ismét egy felsőbb szintbe küldhetnek a maguk küldötteként, képviselőjeként. A felsőbb szintbe kerülés mindenképpen feltételezi, hogy az odakerülők kölcsönösen elfogadják egymást testvérként. Ennek az elfogadásnak az analógiáját megtaláljuk az egyház első századainak a gyakorlatában; a szomszéd városok püspökei elfogadták püspöktársuknak egy helyi egyház újonnan megválasztott püspökét, s éppen ennek az elfogadásnak volt a kifejezője, hogy a püspökválasztást követően a választók imádsága után ők is imádkoztak az új püspökért /cheirothesia/.

DRYP

KERTI NAPLÓ JÚLIUSRA

Júliusra beérett az óbudavári fügebokrunk termése. Valamikor a 2000-es évek elején kaptuk Gyurka bácsitól kis tósarj maradékként. Azóta terebélyes bokorra erősödött a városi kertünkben. Ez volt az első fügeszüret ebben az évben, mert ha kitart az ősz még egy-két szedésre valót meg szokott érlelni. Idén behálóztuk a bokrot a városi rigók ellen. Úgy rákaptak erre a déli gyümölcsre, hogy miattuk gondolni sem lehetett a fügelekvárra. Érófélben kezdtek kicsipegetni a kis körteformájú termését, ezért háló nélkül esélyünk sem lett volna érett fügét kóstolni róla.

Sok mindenre megtanított ez a bibliai vidéket s mediterrán hangulatot idéző növény. Nagyszüleim verőcei kertjében is volt egy bozótos bokor belőle. Nagypám a teraszos művelésű szőlőjének egyik kövekkel kirakott támfala mellé telepítette, talán a fagyok s kövek hőtartó kisugárzására számítva. Gyümölcse ott augusztusban érett, együtt a Csaba gyöngye szőlőével. Sokszor ücsörögtem mellette s néztem a szemben domborodó pilisi hegyeket ölükben az ezüstösen csillámló Dunával. Akkor még dörrenéseket hozott át a szél a dunabogdányi kőbányából, és ritkán egy teherhajó dohogott alattunk a vízen. Lent a faluban még ávosok járták be a házakat újabb beszolgáltatni valókért, de ott fenn a domboldalon, a fügebokor társaságában mégis a szabadság aranykorát éltem gyerekként. Smaragd zöld fejű gyíkok napoztak a köveken és zsongása volt még az agyagos domboldalba kapaszkodó mezei virágoknak is. Ilyen emlékeket ébresztett bennem az érett füge sárgálló nyári illata, amikor kövér körtéit egy vajdlingba szedtük.

Városi fügebokrunkat még egyszer sem szomorította meg a tél, míg zsákfalusi testvérét szinte minden évben visszametszette a fagy. A lombhullás után ráadott szalmakabát sem segítette rajta, legfeljebb az egerek találtak menedéket benne.

Úgy tudjuk, hogy a törökök hozták magukkal ezt a növényt. Fialowski József „Fügefácskák a Gellérthegyen” 1902-ben megjelent *Növénytani Közleményekben* arról tudósít, hogy Winterl József Jakab a Budai k. egyetem professzora már 1788-ban említést tesz egy vadfügefáról, amely „Budán magától terem amint ezt a kincstári kertnek közünk megfordult intézője Nemzetes Ottó úr is észrevette.” Feltehetően ugyanezen fügebokorról emlékezett meg Kitaibel Pál is 1809-1812-1816-os évszámú jegyzékeiben, majd Sadlernek a „*Flora Comitatus Pestiensis*” című 1826-ban kiadott kétkötetes munkájában is olvashatunk róla: „Cserjésedik, tejeresztős. Levele szivalakú, 3-5 karéjú elhúzódva fogas-szelű, végén tompa, felszínén sima, visszaján mohos körteformájú gyümölcs-serlege sima. Egészen bizonyosan magától termett a Gellért-hegy köves déli lejtőjén, társasan növe évről évre hajt és számos gyümölcs-serleget érlel”. Egyszóval a füge különleges gondozás nélkül is megélt hazánkban. De mégsem ez

biztatta fel a múlt század ötvenes éveinek nagy természet-átalakító ideológusait, hogy fügeültetvények telepítésébe fogjanak. Míg a gyapot, a gumipitypang, a kenaf és a citrom, vagy földi mogyoró Liszenkó útmutatásai ellenére sem tudtak igazodni éghajlatunkhoz ez a növény már a kor nagy tévtanítóinak mesterkedése előtt valódi gyökeret vert a fagytól védettebb területeken. Nagyüzemi természetésének bevezetését – különösen a hadikommunizmus vezényszavainak és a sikerpropaganda hullámainak tervutasításos világában azonban fel kellett adni. Az erőfeszítések hozadéka csupán a kiskertek, házkörül kertészkedők keze alatt fordult termőre. Mégis arról a grandiózus természetátalakító programról azóta sem tudtunk lemondani, csak a politika hátszelét most az ideológia helyett már felénk is a tőke fújja. Arra viszont, hogy mennyiért és merre vitorlázunk, megbízható választ még a szélgenerátorok körül ügyködő génmanipulátorok befektetői sem tudnak adni. Marad nekünk a madáchi zárszó: ember küzdj s bizva bízzál.

FARAGÓ FERENC

TANYAI SZILÁNKOK...

Azt is tudomásul kell vennünk, amit nem tudunk tudomásul venni!

Túl gyorsan bocsátunk meg *önmagunknak*, és túl későn *másoknak*.

A *hatalmas* megnyilvánulások gyakran *kicsinyesek*.

Ugyanazok a dolgok hiányt okoznak, majd hiányt töltenek be.

Dicsértessék. Szívesen dicsérünk olyan embert, aki miniket dicsér.

A *vonaton* nem illik *hajónaplót* írni!

A történelem nem a *múlt*, hanem a *jövőbe* vezető út.

A leggyakrabban *önmagunktól* menekülve jutunk el *önmagunkhoz*.

Nem *egy*, hanem *sok* felesleges gondolat bánt bennünket.

A *kevés* mondanivaló elrejtésére nagyon alkalmasnak látszik a *sok* beszéd.

A *seb* és a *gyógyír* együtt jár...

A fénynek van fénye, de az árnyéknak nincs árnyéka - mert az is a fényé.

Az *egyedüllét* (individuum) szükségessége a tömegben mutatkozik meg; a *közösség* (kollektívum) szükségessége pedig a magányban.

Nem az *ürességből* születünk, s nem az *ürességbe* halunk bele.

Szeretni úgy kell tudni, hogy nem is kell tudni róla!

A *szívnek* nincsenek *észérvei*...

A *semmi* olyan *valami*, amiből lehet *bármi*.

A megismerés megismerése megismeréssel megismerhetetlen.

Megtalálni annyi, mint *kitalálni*.

A *szem* lát, de nem mond semmit; a *száj* nem lát semmit, de mindent elbeszél.

A *gyermek* elhagyja apját-anyját, ám az *apja-anyja* sohasem hagyja el gyermekét.

Ha mindenki azt mondja: igen, az éppolyan gyanús, mintha senki se mondaná.

Az *ostobák* parlamentjében szélsőséges az, aki *okos*.

Minden *kérdés* újabb választ nemz, minden *válasz* újabb kérdést szül.

Ahhoz *ragaszkodunk*, amit el kellene engednünk. – Azt *engedjük el*, amihez ragaszkodnunk kellene.

Az *álom* rövidebb ideig tartó valóság, a *valóság* hosszabb ideig tartó álom.

Legtöbbünket *nem másoktól*, hanem *önmagunktól* kell megvédeni.

Minden *egyforma* dolog másképpen egyforma. – Minden *nem egyforma* dolog másképpen nem egyforma.

Vannak olyan kérdések, amelyek meg sem válaszolhatók, és vannak olyanok, amelyeket fel sem tehetők.

A jelenben kavarog a múlt és a jövő...

Isten nem tud *önmagaként* létezni, ezért mindig teremt és teremt...

A *takarítás* mindig *piszokkal* jár.

A szabály ismeri a *kivételt*, ám a kivétel nem ismeri *szabályt*.